

Sträckfågelräkningar vid Falsterbo hösten 2016

Migration counts at Falsterbo in the autumn of 2016

Meddelande nr. 308 från Falsterbo Fågelstation

Nils Kjellén

Räkningar av sträckande fåglar bedrevs mellan 1 augusti och 20 november. Dessutom bestämdes åldern för rovfåglar och vissa andra grupper. Totalsumman på 2,2 miljoner sträckare ligger något över medel, men resultatet var högst varierande för olika arter. Flertalet tropikflyttare klarade sig bra som en följd av en bra häcknings-säsong och fint sträckväder i augusti. Hela oktober dominerades av ostvindar vilket gynnade vissa arter, men missgynnade andra. För andra gången sträckte det således fler ringduvor (780 000) än bo/bergfinkar (495 000). Bland rovfåglarna passerade brun kärrhök, tornfalk och lärkfalk i rekordantal, medan t.ex. fjällvråk och stenfalk var fåtaliga. För första gången räknades över 100 000 kajor medan antalet grönfinkar var lägre än någonsin. Ostvindarna blåste in extremt många säd- och bläsgäss, medan snö och kyla i början av november resulterade i massflykt av bl.a. sångsvan och gräsand. Bland invasionsarterna bokfördes en kraftig topp av blåmes i slutet av september och en sen topp av östliga talgoxar en månad senare. Alla tre korsnäbbbarterna och sidensvans passerade i måttliga antal. Dessutom noterades en kraftig utflyttning av gråsiska under senhösten.

ALLMÄNT

De standardiserade hösträkningarna i Naturvårdsverkets regi påbörjades hösten 1973 som en del i deras fågelmonitoring. Sedan 2001 ansvarar undertecknad för dessa räkningar som redovisas årligen i Fåglar i Skåne (Kjellén 2016 och tidigare). Det samlade resultatet presenteras löpande på Falsterbo Fågelstations hemsida under: www.falsterbofagelstation.se/index_s.html. Där återfinns t.ex. figurer som visar beståndsutvecklingen för olika arter under perioden.

FÄLTARBETE

Under perioden 1 augusti till 20 november upprätthölls daglig bevakning av sträcket. Samtliga arter räknades från gryningen fram till 14.00 vintertid. Om det vid denna tidpunkt fortfarande pågick rovfågelsträck räknades detta fram tills det upphörde. Under ett fåtal dagar, när sträcket på grund av otjänlig väderlek varit obefintligt, har räkningarna avslutats före 14.00. Nils Kjellén räknade 1 augusti t.o.m. 20 november, assisterad av Emil Lundahl 11 augusti – 1 september, Raul Vicente 2–4 september och Juho Könönen 5 september – 10 november. Vi delade då upp arterna för att erhålla så god täckning som möjligt. Observationsplats har hela tiden varit den sydvästligaste udden, Nabben. Endast under ett fåtal dagar, då vindarna förskjutit rovfågelsträcket mot norr, har observatörerna flyttat upp till Fyren vid middagstid för att täcka sträcket bättre. Alla inblandade tackas varmt för sin medverkan.

Tim Andersen har som vanligt sammanställt sträcksiffror från insträcket vid Stevns klint på Själland, mitt emot Falsterbo. Där var det bevakning 17 dagar i augusti, 26 dagar i september, 16 dagar i oktober och 7 dagar i november. Siffror från Hellebäck norr om Helsingör har erhållits från Steen Søgaard. Där var bevakningen sämre än vanligt med totalt 54 dagar och sträcksiffrorna blev allmänt ovanligt låga.

RESULTAT OCH DISKUSSION

Vintern var relativt mild och bortsett från kortare bakslag blev även våren varmare än normalt. Generellt fint häckningsväder rådde under sommaren även om bristen på regn, främst i de sydöstra delarna av landet, sannolikt var negativ för insektstillgången. Gnagartillgången var dålig i större delen av landet och närmast usel i fjällvärlden. Flertalet arter verkar dock ha haft en bra ungproduktion. I augusti rådde bra sommarväder med en del fronter västerifrån. Detta resulterade i en fin passage av vadare och måsfåglar och flertalet tropikflyttande rovfåglar och tättingar räknades i höga antal. Under september växlade vinden mellan ost och väst vilket grovt sett gav normala sträcksiffror. Däremot rådde envisa och tidvis friska ostvindar under i princip hela oktober. Detta resulterade i kraftigt inflöde av t.ex. säd- och bläsgäss samt talgoxe. Många andra arter, som flertalet tättingar och sparvhök, missgynnades dock klart eftersom sträcket går för högt för att registreras från Nabben i medvind. I början av november kom ett kraftigt kallluftsgenombrott med frost och kyla i större delen av landet. Detta medförde en rekordstor utflyttning av arter som sångsvan, gräsand och snatterand. Under avslutningen av säsongen var vädret mer normalt, men ostvindarna dominerade även under november.

Totalsumman på 2,2 miljoner sträckare ligger något över medel, men resultatet varierade en hel del mellan enskilda arter. För andra hösten i följd sträckte det fler ringduvor (780 000) än bo/bergfinkar (495 000). Ostvindarna i oktober missgynnade finksträcket men blåste ut fler duvor till halvön. Därefter följde den långsiktigt ökande vitkindade gåsen med 215 000, medan kajan för första gången nådde över 100 000. Majoriteten av andfåglarna klarade sig bra och nya årsbästa registrerades åter för ägrett- och gråhäger samt forsärla. Flertalet tropikflyttare hade en bra säsong medan kortflyttarna miss-

Föregående uppslag t.v.: Sträckande steglitser. Nabben 20 november 2016. Foto: Bengt Grandin.

Föregående uppslag t.h.: Sträckräkning på Nabben 19 augusti 2016. Foto: Björn Malmhagen.

Nytt årsbästa noterades för ägretthäger. Nabben 30 oktober 2016. Foto: Bengt Grandin.

gynnades av ostvindarna, med t.ex. nytt bottenrekord för grönfink. Bland invasionsarterna bokfördes en kraftig topp av blåmes i slutet av september och en sen topp av östliga talgoxar en månad senare. Alla tre korsnäbbarna och sidsvans passerade i måttliga antal. Dessutom noterades en kraftig utflyttning av gråsiska under senhösten.

ROVFÅGLAR

De inte åldersbestämda rovfåglarna har fördelats efter bestämd procent adulta och juvenila i varje 10-dagarsperiod. Totalt 54 286 rovfåglar ligger klart över medel för hela perioden (44 720) och generellt har siffrorna varit något högre efter sekelskiftet. Resultatet för enskilda arter varierade dock en hel del (Tabell 5). Tropikflyttare som bivråk, brun kärrhök, fiskgjuse och lärkfalk var talrika som en följd av dominerande västvindar under sträckperioden, men en bra häcknings-säsong spelar säkert också in. Sparvhöken miss-

gynnades liksom närmast föregående höst av de ihållande ostvindarna under senhösten. Däremot sträckte klart fler ormvråkar än normalt för första gången på sex år. Något oväntat bokfördes nya årsbästa för såväl brun kärrhök, som för tornfalk och lärkfalk. Gnagartillgången har uppenbarligen varit dålig i hela norra Skandinavien. Detta speglas av ett lågt antal fjällvråkar, en art som är helt beroende av smågnagare. Däremot räknades de andra nordliga gnagarspecialisterna blå kärrhök och tornfalk i normala respektive rekordhöga antal. Dessa klarade uppenbarligen att föda upp ungarna på annat än gnagare. En jämförelse mellan sträcksiffrorna för ett antal arter och sorkindex presenteras nedan. Långsiktigt ökande arter som röd och brun glada, stäpphök och pilgrimsfalk klarade sig bra. Ängshöken uppvisar däremot snarast en negativ trend. Höstens dåliga resultat för stenfalken kan bero på en dålig häckningssäsong och mycket ostvindar under sträckperioden. Trots ett tydligt

kalluftsgenombrott i början av november blev antal duvhökar föga imponerande.

Ungfågelsandelen åren 2015–2016 samt medelvärden för olika perioder sedan 1986 återfinns i Tabell 1. Höstens genomsnittliga procentandel ligger något över medel om vi tittar på alla arter men överensstämmer med genomsnittet om vi bara jämför de tolv vanligaste arterna (Tabell 1). Enligt tabellen var häckningsutfallet generellt sämre perioden 1986–1995, bättre de tio åren kring sekelskiftet och sedan något sämre igen. Skillnaderna är dock inte så stora om vi endast jämför de tolv vanligaste arterna. Årets passage uppdelad på tiodagarsperioder samt medeltal för åren 1973–2015 återfinns i Tabell 5.

Bivråk *Pernis apivorus*

Koncentrationen av adulta bivråkar till Falsterbohalvön fluktuerar relativt kraftigt p.g.a. väd-

ret under sträcktoppen i månadsskiftet augusti/september. Sedan åldersbestämningen inleddes 1986 har antalet gamla fåglar således varierat mellan 1 426 (2010) och 6 718 (1989). Höstens 5 060 ligger dock klart över medel. Allmänt var den långsiktiga minskningen betydligt kraftigare fram till 1990 än efter detta år.

Den första bivråken bokfördes 12 augusti, men tresiffriga antal noterades inte förrän den 22:e. Efter en första topp på 696 sträckande 24 augusti passerade huvudmassan vid månadsskiftet med 985 den 31 augusti och 866 följande dag. Därefter följde ytterligare fyra dagar med tresiffriga antal. Efter en ungfågelsdominerad topp på 160 respektive 168 sträckare 11–12 september minskade antalen snabbt. Totalt 60 juvenila den 25:e är en hög siffra så sent, liksom 22 fåglar i oktober (Tabell 5). Sammanlagt 985 juvenila motsvarar en ung-

TABELL 1

Ungfågelsandel (%) bland sträckande rovfåglar i Falsterbo 1986–2016.

Proportion of juveniles (%) among migrating raptors at Falsterbo 1986–2016.

	2015	2016	Medel Mean	Medel 86-90	Medel 91-95	Medel 96-00	Medel 01-05	Medel 06-10	Medel 11-16
Bivråk	12	16	12	13	10	11	13	14	14
Brun glada	37	41	20	15	20	7	26	25	36
Röd glada	63	59	73	83	76	75	76	65	62
Havsörn	39	35	39	36	36	29	52	38	42
Brun kärrhök	78	71	73	76	78	77	74	68	67
Blå kärrhök	84	74	66	60	57	66	74	68	72
Stäpphök	93	60	53	25	0	100	46	72	65
Ängshök	50	57	60	51	51	69	75	57	55
Duvhök	100	100	94	96	95	100	95	82	95
Sparvhök	84	88	79	79	80	73	78	80	80
Ormvråk	47	51	48	38	44	53	49	49	51
Fjällvråk	38	10	27	25	19	19	35	39	27
Mi skrikörn	-	20	1	0	0	0	8	0	4
Kungsörn	-	-	68	43	69	100	75	100	48
Fiskgjuse	51	52	50	50	51	60	51	40	46
Tornfalk	81	81	77	70	75	79	81	80	80
Aftonfalk	50	100	81	50	76	100	100	50	63
Stenfalk	88	85	85	88	86	82	91	81	82
Lärkfalk	79	88	86	89	84	87	85	86	84
Pilgrimsfalk	34	32	31	40	31	29	29	34	33
Medel	62	59	56	51	52	61	61	57	55
12 arter	62	59	59	59	58	59	61	59	58

Andelen unga bivråkar har ökat något sedan sekelskiftet. Nabben 8 september 2016. Foto: Bengt Grandin.

fågelsandel på 16 %, vilket ligger klart över medel (Tabell 1). Om vi istället jämför med genomsnittet adulta under perioden stiger andelen till 20 %. Detta visar att häckningsutfallet var ovanligt bra denna fina sommar, vilket sannolikt speglar förekomsten av getingar. Viktigt är att ungfågelsandelen om något ökat sedan sekelskiftet (Tabell 1). Mediandatum för de adulta inföll tre dagar senare än normalt 31 augusti, medan ungfågarna kulminerade mer normalt 12 september.

Bivråken minskar även i Finland där en årlig nedgång med 2,1 % konstaterats sedan mitten av 1980-talet, trots oförändrat häckningsutfall (Björklund m.fl. 2016). Utvecklingen i Danmark och Norge är sämre dokumenterad. Efter som den svenska reproduktionen uppenbarligen är tillfredställande och jakten i Medelhavsregionen rimligen har minskat på senare år, är det troligt att den främsta förklaringen till den svenska beståndsnedgången återfinns i övervintringsområdet i Västafrika. Där omvandlas regnskogen efterhand till oljepalmsplantager och jordbruks-

mark. Vid Stevns räknades 3 424 bivråkar under hösten, vilket utgör 57 % av Falsterbosiffran.

Brun glada *Milvus migrans*

Senare års bättre bevakning av vårsträcket i Falsterbo visar att en hel del bruna glador lämnar landet redan i maj–juni. Liksom för t.ex. brun kärrhök rör det sig rimligen i första hand om yngre icke-häckare som bara varit uppe och kollat läget. Höstens två första bokfördes 12 augusti och följdes av ytterligare åtta under månaden. En gles passage under september innehöll som mest fem sträckare den 5:e och en sträcktopp i mitten av månaden (Tabell 5). Ännu i oktober sågs sex fåglar och årets sista var en 2K-fågel som även noterades vid Stevns 7 november. Totalt 39 bruna glador överträffas endast av rekordet på 47 från 2013. På den danska sidan summerades 17 vilket motsvarar 44 %. Överfarten tog mellan 22 och 69 minuter för elva fåglar som klockades på båda sidor av sundet. Detta innebär en flyghastighet mellan 20 och 65 km/t om vi inte tar hänsyn till rådande vindförhållanden.

Höstens sträckare fördelar sig på 14 adulta, nio fjolårsfåglar (2K) och 16 juvenila. Ungfågelsandelen på 41 % är den näst högsta hittills och kan jämföras med ett genomsnitt på 20 % (Tabell 1). Det verkar uppenbart att den ökande andelen juvenila i Falsterbo speglar fler häckande par i Sverige. Ottosson m.fl. (2012) uppskattade beståndet till tio par. Under 2015 konstaterades säkra häckningar i Västergötland, Södermanland och Norrbotten (Wirdheim & Corell 2016). Sannolikt häckar numera minst tio par i landet. De två kända skånska paren fick sannolikt inga ungar på vingarna 2016, men det finns troligen fler par (Bengtsson m.fl. 2016). I Finland upptäcktes de första häckningarna på tio år 2002 och 2015 hittades fem revir (Björklund m.fl. 2016). Även i Norge och Danmark ökar ströfynden efterhand (Falkenberg m.fl. 2016).

Röd glada *Milvus milvus*

Vid Stevns registrerades 52 insträckande under maj-juni och även i Falsterbo ses numera en del utsträckande, sannolikt subadulta, glador under våren. Som vanligt var antalen blygsamma i augusti. Så var även fallet under första halvan av september. Första större antal var 218 den 20 september, vilket blev månadens högsta siffra. Sträcktoppen kom i början av oktober med 239 den 1:e följt av 267 nästa dag och årsbästa på 455 den 4 oktober. Efter drygt 500 i slutet av månaden minskade antalen klart i november.

Totalt 3 255 glador överträffas endast av fjolårets 3 811 sträckare. Sannolikt hade antalet blivit ännu högre om inte ostvindar dominerat stora delar av hösten. Vid Stevns klint bokfördes 2 126, vilket utgör 65 % av Falsterbos antal. Uppe vid Hellebäck räknades 30

För röd glada inföll sträcktoppen i början av oktober. Nabben 10 november 2016. Foto: Bengt Grandin.

sträckare. Gladan är den art som uppvisar den kraftigaste ökningen sedan starten 1973. Med hjälp av data från det tidigare Projekt Glada skattades det svenska beståndet till 3 400 par 2015 (Wirdheim & Corell 2016). Detta gör det allt mer viktigt globalt sett. I Danmark är gladan fortfarande relativt sällsynt och beståndet uppskattas till 116–118 par 2015 (Nyegaard 2016). Häckfåglar saknas ännu men fynden i Norge ökar successivt och 2013–14 gjordes 20 observationer årligen (Falkenberg m.fl. 2016). I Storbritannien har en successiv ökning ägt rum, med stöd av inplantering av bl.a. svenska och spanska fåglar, och 2012 uppskattas beståndet till närmare 2 500 par (Holling 2016).

De adulta kulminerade ovanligt sent 20 oktober medan medianen för ungfågarna 1 oktober endast ligger något senare än genomsnittet. Ungfågelsandelen på 59 % ligger klart under medel (Tabell 1). En generellt lägre andel de senaste tio åren är sannolikt en effekt av att ungproduktionen efterhand gått ner när tätheten ökat i Skåne. En annan möjlighet är att fler äldre glador väljer att sträcka söderut ifall konkurrensen bland ett ökande antalet övervintrare hårdnar. En personlig uppfattning är dock att även antalet övervintrare ökat klart varför det måste finnas minst 2 000 glador i Skåne vintertid numera.

Svartvingad glada *Elanus caeruleus*

Efter att ha varit begränsad till de södra delarna av den Pyreneiska halvön har den svartvingade gladan de senaste 20 åren börjat sprida sig norrut och häckar numera även i Frankrike. Samtidigt har fynden i Nordvästeuropa ökat med flera observationer även i Danmark och Sverige. Närmast föregående år sågs en insträckande, som rimligen passerat Falsterbo, från Stevns klint 9 juni. Den 12 september i år kom en adult fågel norrifrån och vände vid Nabben för att sedan försvinna österut utan att ses vidare.

Havsörn *Haliaeetus albicilla*

Efter en relativt snabb ökning omfattade den skånska populationen under året hela 34 be-

satta revir, varav ett par på Falsterbohalvön fick ut en unge (Bengtsson m.fl. 2016). I Danmark, dit arten spritt sig från Tyskland, fanns 72 par 2015 (Ehmsen 2016). Bland annat konstaterades häckning för första gången i modern tid på Bornholm. Även i Finland går det bra för havsörnen, med ett uppskattat bestånd på 550 par 2015 (Stjernberg m.fl. 2016). Tillväxten av den svenska populationen speglas av de ökande sträcksiffrorna från Falsterbo, även om de årliga fluktuationerna är relativt stora. Höstens 51 sträckare utgör en relativt hög siffra som överensstämmer med fjolårets antal.

Från Nabben räknades sex havsörnar under augusti, men ytterligare fem sågs på den danska sidan. Mycket förvånande bokfördes nytt dagsrekord, med 15 utsträckande, redan 5 september, men samma antal räknades från Stevns klint! En gles passage registrerades sedan under resten av hösten med som mest fyra 8 november. Mest förvånande var att kylan och snön i november inte resulterade i någon större utflyttning, vilket brukar vara fallet. Vid Stevns bokfördes 42 fåglar vilket motsvarar 82 % av Falsterbos. Minst sju av dessa sågs dock inte i Falsterbo. Höstens sträckare fördelar sig på 2 adulta, 2 äldre subadulta, 29 yngre subadulta och 18 juvenila. Detta ger en ungfågelsandel på 35 %, vilket ligger strax under medel (Tabell 1). De äldre örnarna hade en median 6 september och de juvenila 21 september. Detta är i båda fallen betydligt tidigare än normalt, men allmänt har passagen tidigare lagts signifikant under perioden (Tabell 4).

Ormörn *Circaetus gallicus*

Efter fyra års frånvaro sträckte en ljus 2K-fågel 16 augusti. Den sågs insträckande vid Stevns efter 43 minuter, vilket innebär en hastighet av 33 km/t om vi inte tar hänsyn till vindförhållanden. Dessutom vände ytterligare en ormörn 27 augusti. Genomsnittet för hela perioden ligger endast på 0,5 sträckare utan någon tydlig trend. Två fåglar har tidigare observerats under fyra olika år.

Sträckande brun kärrhök (1K) över Nabben 18 augusti 2016. Foto: Bengt Grandin.

Brun kärrhök *Circus aeruginosus*

Sträcket var som vanligt igång från start och brun kärrhök bokfördes flertalet dagar under de första två månaderna. Högre siffror bokfördes från mitten av augusti med årsbästa på 129 redan den 16:e, följt av 111 den 24 augusti. Passagen var god även de första två septemberdekaderna med som mest 71 den 5:e. Sedan minskade antalen successivt. Efter 14 den 1 oktober bokfördes den senaste 24 oktober. En successiv tydlig ökning fram till sekelskiftet följdes av minskande antal. I skarp kontrast utgör höstens 1 262 den i särklass högsta årssumman hittills och mer än dubbelt så mycket som närmast föregående höst! Tidigare har maximalt knappt 1 100 räknats tre olika höstar (1999, 2001 och 2009). Sannolikt har häckningen gått bra, men fint sträckväder under huvuddelen av sträckperioden spelar nog också in. Detta stöds av att antalet adulta sträckare var förhållandevis högt. Ungfågelsandelen på 71 % är normal (Tabell 1),

men stiger till höga 80 % om vi istället jämför med medeltalet adulta sträckare under perioden. Annars har andelen juvenila minskat något de senaste tio åren, vilket kanske är ett tecken på att populationen är "mättad". Även i Finland ser vi en kraftig ökning fram till sekelskiftet och en mer stabil population sedan dess (Björklund m.fl. 2016). I Danmark, Storbritannien och kontinentala Europa förefaller emellertid en viss ökning ha skett även efter sekelskiftet (PECBMS 2016, Holling 2016). Även om antalet häckande par är relativt litet i Norge var antalet fynd 2011–2014 klart högre än tidigare år (Falkenberg m.fl. 2016).

Mediandatum för adulta honor och hanar inföll normalt 2 respektive 4 september. De juvenila kulminerade två dagar tidigare än medel 27 augusti. Generellt har en tidigareläggning av passagen registrerats under perioden (Tabell 4). Av de adulta kärrhökarna utgjorde hanarna endast 38 % vilket kan jämföras med medel

på 46 %. Bland hanarna var 10 % fjolårsfåglar (2K), vilket är normalt. Det är svårare att urskilja 2K bland honorna vilket förklarar att andelen slutade på endast 2 %. Vid Stevns räknades 573 bruna kärrhökar (45 %), med flertalet dagssiffror under Falsterbos.

Blå kärrhök *Circus cyaneus*

I augusti bokfördes fyra hanar och 13 honor vilket är mer än vanligt och snarast kan tolkas som ett tecken på att häckningen gått dåligt. Första ungfågeln noterades den 5 september, men antalet var förhållandevis låga under månaden. Höstens topp inskränkte sig till 17 sträckare såväl 4 som 5 oktober. Passagen fortsatte in i november men sträcket missgynnades av de dominerande ostvindarna under större delen av senhösten. Totalt 243 blå kärrhökar ligger under medel på 266. Ungfågelsandelen hamnar på 74 % vilket däremot ligger klart över medel på 66 % (Tabell 1). Sannolikt leder sämre sträckväder till att färre adulta fåglar passerar Falsterbo och att ungfågeln därmed blir överrepresenterade. Mediandatum för honor 5 september och för hanar 27 september ligger 18 respektive fyra dagar tidigare än genomsnittet, vilket säkert främst är en effekt av sämre sträckväder i oktober. Ungfågeln kulminerade mer normalt 8 oktober. Allmänt har, liksom för flera andra kortflyttare, en signifikant senareläggning av sträcket ägt rum sedan 1970-talet (Tabell 4). För blå kärrhök utgör skillnaden sex dagar. Sannolikt är detta en följd av mildare väder. Andelen hanar bland de adulta (43 %) kan jämföras med ett medeltal på 46 %.

Långsiktigt syns en klar, om än inte signifikant, nedgång i Falsterbo trots stora årliga fluktuationer. Dessa styrs sannolikt främst av gnagarintillgången i norr. En korrelation med gnagarindex insamlade av miljöövervakningen av smågnagare visar emellertid på ett betydligt sämre samband jämfört med fjällvråk (se nedan!). Den blå kärrhöken torde i viss utsträckning kunna föda upp sina ungar med fåglar till skillnad från fjällvråken som är en mer utpräglad gnagarspecialist.

I Finland har beståndskurvan pekats svagt nedåt sedan 1980, bortsett från en topp det goda gnagaråret 2009. Endast nio häckningsförsök registrerades 2015 (Björklund m.fl. 2016). I Danmark syns en signifikant minskning av antalet övervintrare sedan 1980-talet (Fenger m.fl. 2016). Någon motsvarande nedgång finns ännu inte i de låga svenska vintersiffrorna. På de Britiska öarna har arten minskat klart sedan 2004 och man har fortfarande problem med förföljelse, framförallt från ripjägare (Holling 2016). På den danska sidan räknades 101 sträckare vilket motsvarar 41 % av Falsterbosiffran. Skillnaden mellan enskilda dagar var som vanligt stor men en viktig orsak till den lägre totalsiffran är sämre bevakning än vanligt vid Stevns under senhösten.

Stäpphök *Circus macrourus*

Den första ungfågeln passerade redan 17 augusti, vilket utgör det tidigaste datumet någonsin. Fler ungfåglar i augusti speglar sannolikt att arten utvidgat sitt utbredningsområde västerut i sen tid. Ytterligare 13 stäpphökar i augusti omfattade som mest fyra sträckare den 24:e. Arten var sedan en nästan daglig syn fram till 16 september, med maximalt fyra utsträckande den 7:e. Därefter endast en ungfågel 4 oktober, vilket delvis förklaras av allmänt sämre sträckväder. Höstens 45 sträckare utgör den högsta siffran hittills och fördelar sig på sex hanar, tolv honor och 27 juvenila. Vid Stevns bokfördes 18 stäpphökar av vilka minst tre inte sågs på den svenska sidan. Överfarten tog mellan 31 och 70 minuter för tolv fåglar som klockades på båda sidor av sundet. Genomsnittet på 51 minuter motsvarar 28 km/t vilket främst gäller fåglar i aktiv flykt som huvudsakligen flyttat i motvind. Uppe vid Hellebäck räknades tre under hösten. Ungfågelsandelen på 60 % ligger något över medel (Tabell 1). Mediandatum för totalt 243 stäpphökar under perioden faller i ordningen 3 september för hanar, 4 september för honor och 11 september för ungfåglar. Tendensen är mot en allt tidigare passage vilket innebär mer överlapp med ängshök.

Från Finland rapporterades 14 möjliga häckningar 2015 (Björklund m.fl. 2016). Antalet ökar för varje år och sannolikt speglar detta en spridning längre västerut i Europa. Denna stöds av ett ökande antal adulta fåglar under häckningstid i Sverige (Wirdheim & Corell 2016). Stäpphöken var tidigare en sällsynt gäst i Falsterbo med endast två sträckare under 1970-talet. Hösten 2011 upplevde vi den hittills kraftigaste invasionen till Nordvästeuropa. I Falsterbo räknades då 43 stäpphökar, varav majoriteten utgjordes av ungfåglar. Detta följdes av 29 sträckare hösten 2012, där dock majoriteten var äldre fåglar. I vissa fall var det kanske samma individer som passerade halvön som 2K-fåglar. Efter detta låg antalet kring 15 årligen, med en dominans av juvenila.

Förutom de bestämda stäpp- och ängshökarna sågs fem stängshökar 24–28 augusti. Sannolikt utgjordes flertalet av dessa utav stäpphökar. Förmodligen medför artens spridning västerut att chansen för hybridisering med blå kärrhök ökar. I alla fall har antalet sådana hybrider ökat i Sverige under senare år. Under hösten registrerades från Nabben en rätt adultlik 2K-hane 31 augusti och enstaka ungfåglar 15 och 16 september samt 20 oktober. Dessa hybrider är inte med i sträckprotokollet!

Ängshök *Circus pygargus*

Det svenska beståndet omfattade knappt 50 par 2015 (Wirdheim & Corell 2016). Av dessa fanns 9–13 revir på fastlandet. Ett par sågs såväl 2015 som 2016 i Nordostskåne utan att någon häckning kunde konstateras (Bengtsson m.fl. 2016). I Danmark registrerades 26–34 par koncentrerade till Sydvestjylland 2015, vilket utgör det högsta antalet sedan 2002. Dessutom har häckningsframgången varit god de senaste åren, mycket beroende på insatser genom Projekt Hedehøg (Rasmussen m.fl. 2016). I Finland finns ett litet bestånd i sydost vilket omfattade fem par 2015 (Björklund m.fl. 2016). Även i Storbritannien är arten hotad och 2014 hittades endast 10–11 par (Holling 2016).

Antalen i Falsterbo har fluktuerat en hel del sedan 1973 men tendensen är för närvarande snarast negativ och höstens sju sträckare ligger strax under medelvärdet på åtta. Sträckarna fördelar sig på två adulta hanar 12 och 22 augusti, en adult hona 24 augusti och fyra ungfåglar 21 augusti – 6 september. Detta innebär en ungfågelsandel på 57 %, vilket ligger strax under medel (Tabell 1). Vid Stevns klint bokfördes fyra ängshökar, varav tre inte sågs från Nabben.

Duvhök *Accipiter gentilis*

En tydlig nedgång i såväl standardrutter som vinterruttes sedan sekelskiftet (Green m.fl. 2017) talar för att duvhöken för närvarande minskar. I Danmark syns en minskning under häckningstid (Fenger m.fl. 2016). En sentida nedgång är även belagd från Finland (Björklund m.fl. 2016). Möjlig orsak är en minskad areal gammelskog medan den direkta mänskliga förföljelsen sannolikt inte längre spelar någon väsentlig roll.

De årliga fluktuationerna i Falsterbo är rätt stora, men generellt har antalen minskat efter sekelskiftet. Höstens 19 sträckare är det högsta antalet på fyra år, men ändå klart under medel på 31. Redan den 8 oktober vände en ungfågel men den första sträckaren bokfördes inte förrän den 28:e. Sträcktoppen innehöll åtta 3:e och fyra 7 november. Generellt räknas fler duvhökar om senhösten är kall, varför höstens antal inte är särskilt imponerande. Ungfågelsandelen på 100 % ligger endast något över medel, då flertalet adulta är stannfåglar. Bland ungfåg-larna utgjordes majoriteten (74 %) som vanligt av hanar. Tidsmässigt var passagen något senare än en normalhöst med median 4 november. Långsiktigt har den tidsmässiga passagen tidigare lagts signifikant under perioden (Tabell 4). Vid Stevns klint bokfördes nio duvhökar, varav minst tre inte sågs från Nabben.

Sparvhök *Accipiter nisus*

Som vanligt en utdragen passage med endast fyra dagar utan utsträckande sparvhökar.

Sträckande duvhök (1K) vid Nabben 20 oktober 2016. Foto: Bengt Grandin.

Västvindarna i augusti medförde bra sträck med maximalt 1 425 den 24:e. Vädret höll i sig in i september vilket gav bl.a. 1 218 den 8:e och 1 242 den 12:e. När ostvindarna sedan tog över minskade emellertid antalen påtagligt och efter 1 100 sträckare 1–2 oktober noterades inga högre siffror. Det är helt enkelt så att i medvind sträcker sparvhökarna högt, vilket gör dem betydligt svårare att upptäcka från Nabben. Efter två bra år med rekordsiffrorna 38 000 respektive 45 000 sparvhökar 2011–12 har vi nu haft fyra år med förhållandevis låga siffror. Höstens 21 921 ligger visserligen över medel för hela serien men är klart lägre än genomsnittet efter sekelskiftet. Sannolikt förklaras detta dock främst av att ostvindarna under den senare delen av hösten inte koncentrerade fåglarna till Falsterbohalvön i lika hög grad som vanligt.

Långsiktigt fortsätter sannolikt populationsuppgången. Det svenska beståndet har nyligen uppskattats till 44 000 par (Ottosson m.fl. 2012) och sparvhöken är därmed vår talrikaste

rovfågel. I Danmark finns ingen tydlig utvecklingstrend under häckningstid sedan 1970-talet men en minskning i vinterindex (Fenger m.fl. 2016). I häckfågelstudierna från Finland finns en negativ trend främst sedan 2008. Räkningarna baseras på funna bon och författarna tror att minskningen delvis är en effekt av att bona är svårare att hitta i de ökande, täta barrträdsplanteringarna jämfört med mer naturlig skog (Björklund m.fl. 2016). Om vi tittar på hela Europa förefaller beståndet ha varit rätt stabilt sedan 1980 (PECBMS 2016). Vid Stevns registrerades 6 140 sparvhökar vilket motsvarar 28 % av Falsterbos antal. Dagssiffrorna låg som vanligt generellt klart under motsvarande vid Nabben.

Ingen köns- och åldersbestämning görs numera utan antalen räknas om efter genomsnittet per tiodagarsperiod från specialstudien åren 1986–2000. De unga honorna kulminerade normalt 2 september och de unga hanarna tolv dagar tidigare än medel 15 september. Motsva-

Ormvråk (1K) över Nabben 8 november 2016. Foto: Bengt Grandin.

rande adulta kategorier hade i stället sin sträcktopp något senare än normalt med median 20 respektive 23 oktober. Långsiktigt har mediandatum för samtliga sparvhökar tidigare lagts med sex dagar sedan 1970-talet (Tabell 4). Andelen juvenila slutade på höga 88 % (Tabell 1), vilket främst förklaras av bättre sträckväder under ungfåglarnas sträcktopp. Av Tabell 1 framgår att bortsett från att ha varit något lägre under slutet av 1990-talet så har andelen juvenila varierat föga. Det är tveksamt om proportionen övervintrande sparvhökar ökat efterhand som vintrarna blivit mildare. Vinterfågelräkningarna visar istället en signifikant minskning sedan 1975 (Green m.fl. 2017).

Ormvråk *Buteo buteo*

Efter drygt 100 vråkar i augusti började sträcket som vanligt på allvar i mitten av september.

Högsta dagssiffra i denna månad inskränkte sig dock till 314. En rejäl topp kom sedan 4 oktober då hela 4 366 räknades. Sedan började ostvindarna på allvar men trots detta passerade 980 den 8:e och 1998 den 30 oktober. Kylan i början av november gav sedan 2712 den 3:e och 687 fyra dagar senare. Totalt summerades 17 908 ormvråkar vilket är den högsta siffran på sex år. Trots stora årliga fluktuationer är den långsiktiga trenden snarast negativ. Vid Stevns klint räknades 8 577 (48 %), varav 3 270 på toppdagen 4 oktober. Uppe vid Hellebæk, norr om Helsingör, var antalet inte särskilt imponerande med totalt 4 345 under hösten. Det är uppenbart att andelen som korsar sundet vid Falsterbo respektive norr om Helsingborg varierar rätt stort, främst beroende på rådande vindar under sträcktopparna. Medan siffrorna i Falsterbo långsiktigt inte gått upp, syns emellertid

Fjällvråk (1K) på sträck förbi Nabben 8 november 2016. Foto: Bengt Grandin.

en ökande trend vid Hellebæk där genomsnittet sedan 1988 ligger på nästan 17 000.

Det mesta talar för att fler ormvråkar övervintrar i landet efterhand som vintrarna generellt blivit mildare. Uppgången i vinterfågeltaxeringen är signifikant (Green m.fl. 2017). Häckfågeltaxeringarna sedan 1975 visar emellertid inte längre någon signifikant ökning. I Danmark har arten långsiktigt ökat såväl som häckfågel som övervintrare (Fenger m.fl. 2016). I de finska häckfågeltaxeringarna syns en neråtgående trend i hela landet sedan 1980 (Björklund m.fl. 2016). De finska häckarna sträcker dock huvudsakligen söderut öster om Östersjön och passerar således inte Falsterbo.

Ungfågelsandelen på 51 % ligger strax över medel (Tabell 1). Eftersom de adulta kulminerar före ungfåglarna ger en tidigare sträcktopp generellt en lägre ungfågelsandel. Det förefal-

ler i alla fall inte orimligt att ungproduktionen varit normal denna fina sommar, även om gnatillgången inte var särskilt god. Jämfört med fjällvråk och bivråk ligger andelen juvenila klart högre flertalet år men långsiktigt syns ingen tydlig trend (Tabell 1). Mediandatum för de adulta inföll normalt på toppdagen 4 oktober, medan de juvenila kulminerade tio dagar senare än normalt 24 oktober. Om vi jämför mediandatum för samtliga ormvråkar ligger genomsnittet för de senaste sex åren nio dagar senare än medel från 1970-talet. Detta antyder en högre andel ungfåglar, vilket inte är lika uppenbart i Tabell 1. En motsvarande senareläggning av sträcket återfinns hos flera andra kortflyttare (Tabell 4).

Fjällvråk *Buteo lagopus*

Den första fjällvråken siktades 27 augusti och antalen i början av september var snarast högre

än normalt. Detta brukar tyda på en dålig ungpåproduktion. Under normal sträcktid var arten direkt fåtalig och högsta dagssiffran inskränkte sig till 45 den 3 oktober. Fjällvråken har en mer sydostlig sträckriktning än flertalet svenska rovfåglar och vissa år har högre antal iakttagits i samband med ostvindar, vilket dock verkligen inte var fallet i år. Inte heller siffrorna från Öland var emellertid särskilt imponerande under hösten. Summan på endast 273 utgör en av de lägsta i serien och kan jämföras med medeltalet på 960 sträckare.

Antalet adulta sträckare har varierat mellan 119 och 1 248 under perioden, varför årets 200 i alla fall inte utgör någon bottennotering. De juvenila varierar ännu mer, mellan 9 och 1 457, och inte heller här placerar sig höstens 27 ända nere i botten. Ungfågelsandelen på 10 % ligger långt under medel (Tabell 1) och sjunker till 5 % om vi istället jämför med medeltalet adulta sträckare under perioden. Detta speglar ett uselt häckningsresultat vilket stöds av en inventering i Stora Sjöfallets nationalpark (Tyrén & Hellström 2016). Fjällvråken är den av de nordliga rovfågeln som är mest beroende av gnagare för att kunna föda upp ungar. Det är således en signifikant korrelation mellan sträcksiffrorna och de gnagarindex som insamlas genom miljöövervakningen av smågnagare. Detta gäller såväl för serier från Vindeln i Västerbotten och Grimsö i Västmanland som påbörjades 1973 som för fyra olika norrländska stationer sedan 2002 (se nedan!).

I Danmark är fjällvråken en av de övervinterande arter som minskat mest sedan 1970-talet (Fenger m.fl. 2016) och det samma gäller sannolikt även i Sverige även om det ännu inte är signifikant i vinterfågeltaxeringarna. I de standardiserade häckfågelräkningarna har fjällvråken minskat signifikant sedan 1998 (Green m.fl. 2017), men den stora nedgången ägde rum tidigare, vilket bl.a. data från Stora Sjöfallet visar. Mediandatum för de adulta inföll tio dagar tidigare än normalt 1 oktober medan de juvenila kulminerade hela 13 dagar senare än medel 30 oktober. Långsiktigt finns ingen tydlig trend be-

träffande artens tidsmässiga passage. Vid Stevns klint räknades 107 fjällvråkar (39 %).

Mindre skrikörn *Aquila pomarina*

Sannolikt sågs fem olika individer under hösten. Den första vände 21 och 24 augusti och kanske var det den subadulta som sågs insträckande vid Stevns 27 augusti. En äldre fågel vände 5 september. Den 20 september drog en trolig 3K-fågel mot norr och kan ha sträckt ut. Följande dag passerade en ungfågel som även sågs insträckande på den danska sidan. Passagen tog 24 minuter, vilket motsvarar en hastighet på 85 km/t. Denna utgör faktiskt endast den andra ungfågeln sedan starten! Sist ut var en 2K-fågel som sträckte 1 oktober. Mediandatum för totalt 114 örnar under 44-årsperioden ligger 5 september. Den stora majoriteten utgjordes av subadulta fåglar, men en del adulta ingår även. Generellt har passagen av såväl mindre som större skrikörn tidigare lagts något under perioden (Tabell 4).

Arten uteblev helt 2015 vilket bara hänt tre gånger sedan starten. Flest fåglar sågs höstarna 1988–89, då hela 14 olika individer urskiljdes. Långsiktigt bokfördes fler mindre skrikörnar i Falsterbo på 1980 och 1990-talen jämfört med tidigare. Genomsnittet halverades till endast två det första decenniet på 2000-talet men ligger de senaste sex åren på samma nivå som före sekelskiftet. Det uppskattade antalet individer årligen i hela landet ligger ungefär på det dubbla jämfört med i Falsterbo (Wirdheim & Corell 2016). Här ses emellertid en successiv uppgång till 1990-talet och en svag nedgång sedan dess. Att i princip inga mindre skrikörnar sågs före 1970 beror nog främst på att man då inte kunde separera dem från större skrikörn. Det förefaller orimligt att arten plötsligt började uppträda regelbundet på 1970-talet. Enstaka skjutna fåglar finns tillbaka till 1800-talet.

Större skrikörn *Aquila clanga*

Även större skrikörn hade ett bra år med minst tre fåglar. Först ut var en 3K-fågel som vände 31 au-

Större skrikörn (trol. 4K) tillsammans med ormvråk över Falsterbo 4 oktober 2016. Foto: P-G Bentz/Sturnus.se.

gusti – 2 september. Den 21 september vände en 2K medan en annan subadult sågs insträckande vid Stevns. Efter att ha vänt två tidigare dagar sträckte en troligen 4K ut 4 oktober och sågs även insträckande på den danska sidan. Passagen tog inte mer än 16 minuter i den kraftiga medvinden, vilket innebär en hastighet på inte mindre än 90 km/tim! Medianen för sammanlagt 47 sträckare under perioden ligger 11 oktober, alltså inte mer än sex dagar senare än för mindre skrikörn. Endast tre ungfåglar (6 %) ingår i summan och även här dominerar subadults örnar.

Det genomsnittliga antalet sträckare ökade successivt från 0,6 på 1970-talet till 1,9 på 2000-talet och har därefter minskat till 1,5 de senaste sex åren. I viss kontrast har det uppskattade årliga totalantalet i landet minskat från drygt sex under 1960 och 1970-talen till 3,5 efter sekelskiftet (Wirdheim & Corell 2016). Möjligen beror detta delvis på att högre andel fotograferade individer på senare år visar hur mycket enstaka fåglar kan dra runt i landet, vilket drar ner uppskattningen av totalantalet.

Kungsörn *Aquila chrysaetos*

Två olika kungsörnar var nere och vände i oktober men något utsträck kunde inte konstateras. Långsiktigt ökade genomsnittet från en på 1970-talet till tre på 1990-talet, men har därefter sjunkit något. Mediandatum för sammanlagt 20 subadults ligger 21 oktober och för 45 juvenila 16 oktober.

Fiskgjuse *Pandion haliaetus*

Som vanligt var sträcket igång från räkningsstarten. Redan 12 augusti räknades 27 gjusar följt av 27 den 15:e och 26 följande dag. Bra siffror bokfördes även i början av september med som mest 27 den 5:e. Därefter sjunkande antal månaden ut och tre fåglar i början av oktober. Summan landade på 355 sträckare vilket utgör den högsta siffran sedan 2009 och kan jämföras med ett medel på 266. Fiskgjusen återfinns bland de långsiktigt ökande arterna, men kurvan verkar snarast ha vänt de senaste åren. Det svenska beståndet, som är det största i Europa, skattades till 3 600 par efter riksinventeringen

Tornfalk (1K). Falsterbonäset 5 oktober 2016. Foto: Bengt Grandin.

2001 (Ryttman 2004). I Skåne verkar ökningen ha stannat av och beståndet 2013 var ungefär lika stort som tolv år tidigare (Bengtsson 2014). I Finland har fiskgjusen ökat från drygt 600 par i början av 1970-talet till uppskattningsvis 1 200 par 2014 (Saurola 2015). I Danmark hittades fem bon 2015 (Novrup 2016). De Britiska öarna återkoloniserades på 1970-talet och ökningen fortsätter ännu med drygt 200 rapporterade par 2014 (Holling 2016).

Ungfågelsandelen på 52 % ligger något över genomsnittet (Tabell 1) och sannolikt gick häckningen bra denna fina sommar. Mediandatum för de gamla fiskgjusarna 24 augusti ligger en dag tidigare än medel, medan ungfåglarna kulminerade två dagar senare än vanligt 31 augusti. Generellt har passagen tidigare lagts signifikant under perioden (Tabell 4). Andelen som sågs på den danska sidan var som vanligt relativt låg med totalt 148 sträckare (42 %). Den 5 september räknades dock 29 sträckare, vilket är två fler än i Falsterbo.

Tornfalk *Falco tinnunculus*

Efter enstaka fåglar från inledningen började antalen öka i mitten av augusti. Den 24 augusti räknades hela 374 utsträckande i svag vind mellan syd och sydost. Detta överträffas endast av de 430 som passerade 25 september 2011. En ovanligt fin passage under första septemberhalvan innehöll fyra dagar med tresiffriga antal och som mest räknades 157 den 8:e och 259 den 12 september. Sedan minskade antalen successivt men ännu 1–4 oktober bokfördes 25–34 dagligen. Därefter var det dock som vanligt över. Sammanlagt 2 411 tornfalkar utgör den i särklass högsta siffran hittills, följd av 1 573 år 2011 och 1 530 år 2005. Detta får sägas vara klart oväntat eftersom gnagartillgången under sommaren uppenbarligen inte varit bra. Helt klart är tornfalken inte alls lika gnagarberoende som fjällvråken. Detta stöds av en förvånansvärt dålig korrelation med de gnagarindex som insamlats i Norrland sedan 1973 (se nedan!). Att 2016 var ett dåligt år stöds av resultatet från

Stefan Delins 270 holkar i Västerbotten. Häckningen var en månad försenad p.g.a. en kall vår och i genomsnitt producerades bara 2,5 ungar per påbörjad häckning. Enligt rykten var emellertid resultatet betydligt bättre i Västergötland. Säkert bidrog bra sträckväder till höstens höga antal. För detta talar 466 adulta sträckare jämfört med ett medeltal på 165. Det är dock uppenbart att häckningen lyckats bra någonstans. Ungfågelsandelen på 81 % ligger över medel (Tabell 1), men stiger till rekordhöga 91 % om vi istället jämför med medeltalet adulta sträckare under perioden. Sträcktoppen inföll normalt med median 10 respektive 12 september för gamla och unga falkar. Generellt har en tidigareläggning av sträcket ägt rum under perioden (Tabell 4). Vid Stevns bokfördes 771 tornfalkar vilket utgör 32 % av Falsterbos siffra.

Långsiktigt går det bra för tornfalken som numera återfinns på listan över signifikant ökande arter. Även häckfågelinventeringarna visar på en tydlig ökning, medan vinterindex faktiskt gått ner signifikant sedan 1970-talet (Green m.fl.

2017). I Finland har beståndet mer än dubblats de senaste 36 åren, främst tack vare en omfattande holkuppsättning (Björklund m.fl. 2016). Den årliga ökningstakten är så hög som 4,8 %. Från Danmark redovisas en nedgång i vinterindex sedan 1976 (Fenger m.fl. 2016). Häckfågeltaxeringar längre söderut i kontinentala Europa är långsiktigt negativa (PECBMS 2016).

Aftonfalk *Falco vespertinus*

En ungfågel passerade 13 september. Allmänt har fynden i Sverige minskat de senaste åren (Wirdheim & Corell 2016 och tidigare), vilket sannolikt speglar en nedgång av beståndet i Sydosteuropa. I Falsterbo sjönk genomsnittet från 2,5 fåglar på 1970-talet till 0,8 de senaste sex åren.

Stenfalk *Falco columbarius*

Antalet sträckare låg på en relativt stabil nivå från starten 1973 fram till sekelskiftet. Därefter har emellertid höga antal registrerats flertalet höstar och stenfalken ingår numera bland

Stenfalk (1K) på sträck förbi Nabben 8 september 2016. Foto: Bengt Grandin.

Lärkfalk (1K) på sträck förbi Nabben 27 september 2016. Foto: Bengt Grandin.

de signifikant ökande arterna. Efter 2012 har emellertid siffrorna rasat rejält och höstens 178 är en av de lägsta på länge. Även stenfalken brukar gynnas av gnagarår i Norrland men det finns ingen tydlig korrelation till de gnagarindex som insamlats i Norrland (se nedan!). Viktigare är nog att koncentrationen till Falsterbo blir bättre i västvindar, varför höstens talrika ostvindar kan vara huvudorsaken till den förhållandevis låga siffran. Ungfågelsandelen på 85 % överensstämmer med medel (Tabell 1). Det begränsade materialet från de standardiserade häckfågeltaxeringarna visar på en signifikant nedgång sedan 1998, men Falsterbosiffrorna torde fortfarande vara det bästa måttet på populationsutvecklingen i landet. Den lilla finska populationen förefaller långsiktigt vara relativt stabil, men täcks inte särskilt väl av nuvarande inventeringar (Björklund m.fl. 2016).

Utvecklingen i Norge är okänd. I Storbritannien har arten nyligen satts upp på rödlistan trots att 1 160 häckande par hittades i den senaste heltäckande inventeringen 2008 (Holling 2016).

Den första sträckaren bokfördes 12 augusti och första ungfågeln den 24:e, ett rätt tidigt datum. Antalen ökade sedan i september med som mest tio den 8:e och elva den 11:e, vilket är föga imponerande siffror. En hyfsad passage fortsatte in i oktober med maximalt 16 sträckare på månadens första dag. Sedan var det dock i princip kört i de friska ostvindarna. Höstens mediandatum för juvenila, 17 september, ligger fyra dagar tidigare än genomsnittet. Från Stevns räknades 84 insträckande vilket motsvarar 47 % av Falsterbos antal. Överensstämmelsen mellan enskilda dagar var som vanligt inte så god för denna bredfrontsflyttare.

Lärkfalk *Falco subbuteo*

Den första sträckaren bokfördes 12 augusti, men antalen var som vanligt låga under månaden. Efter månadsskiftet steg siffrorna och 8 september räknades höga 16 sträckare. Detta blev början på en fin passage med som mest 22 den 12:e, 15 den 13:e och 20 den 16 september. Tidigare finns endast en högre siffra, nämligen 25 den 6 september 2005. Totalt summerades hela 143 lärkfalkar vilket utgör årsbästa med råge. Tidigare högsta antal utgör den uppräknade siffran 116 från 1974. Trots relativt stora fluktuationer mellan åren var sträcksiffrorna rätt stabila t.o.m. 1980-talet, minskade något under 1990-talet och har sedan generellt legat på en högre nivå. Långsiktigt ger detta snarast en positiv utveckling förstärkt av höstens antal. I de standardiserade häckfågelräkningarna finns en signifikant ökning sedan sekelskiftet. Häckfågeltaxeringarna från Finland visar en successiv uppgång fram till 2008 och ett mer stabilt bestånd sedan dess (Björklund m.fl. 2016). I Danmark är lärkfalken betydligt mer sällsynt än hos oss och 2011 registrerades endast 13–21 par, även om den sannolikt är något förbisedd (Nyegaard 2012). I Storbritannien har arten ökat i sen tid och den senaste beståndsuppskattningen landade på 3 000 par (Clements m.fl. 2016).

Ungfågelsandelen på 88 % ligger strax över medel (Tabell 1) och sannolikt har häckningen gått bra denna fina sommar. Generellt är dock ungfågeln klart mer koncentrerade till Falsterbo än de adulta, varför siffrorna inte riktigt speglar häckningsresultatet. Mediantdatum för de adulta inföll åtta dagar senare än normalt 8 september medan ungfågeln kulminerade mer normalt fyra dagar senare. Från Stevns registrerades 47 lärkfalkar (33 %), vilket även det utgör en rekordsiffra. Minst 16 av dessa noterades inte på den svenska sidan och t.ex. räknades tolv den 5 september mot fyra i Falsterbo.

Jaktfalk *Falco rusticolus*

Den 29 oktober sträckte en ung jaktfalk och följdes av en annan juvenil som vände 13 november (vilken inte tas med i sträckprotokollet). Totalt har endast en adult och tio juvenila registrerats under perioden med en samlad median 22 oktober. Förutom tre falkar hösten 1986 har endast en per höst observerats och ingen tydlig trend finns i materialet.

Pilgrimsfalk *Falco peregrinus*

En gles passage inleddes 9 augusti. Inte mindre än 37 pilgrimsfalkar sågs denna månad, med maximalt fem sträckande den 23:e och 30 augusti. Detta är en rekordhög andel (31 %), vilket nog främst förklaras av ovanligt bra sträckväder. En relativt jämn passage pågick sedan genom september. Dagssiffrorna var inte så höga bortsett från det nya rekordet på tolv falkar 11 september. Så många har inte räknats sedan Gustaf Rudebecks studie i början av 1940-talet. Ett glest sträck fortsatte genom oktober och ännu i november sågs nio fåglar. Efter tre sämre år summerades 119 sträckare, vilket endast överträffas av 144 hösten 2012. Det svenska beståndet fortsätter att öka och omfattade 368–400 par 2014 (Lindberg 2015). I Danmark fanns 21 par 2015 (Nyegaard 2016). I Finland häckade c:a 30 par i början av 1970-talet, vilket ökat till 263–290 par 2013 (Ollila 2014).

Ungfågelsandelen har hela tiden varit betydligt lägre än för de mindre falkarna och höstens 32 % ligger obetydligt över medel (Tabell 1). Medan hanarna dominerade bland de adulta med 55 % var könsfördelningen helt jämn bland de juvenila. Mediandatum för de olika kategorierna inföll i ordningen adulta honor 5 september, adulta hanar 6 september, unga hanar 3 oktober och unga honor 22 oktober. Detta innebär att de adulta passerade något tidigare än normalt, medan de juvenila istället var något sena. Från Stevns räknades 45 pilgrimsfalkar (38 %), varav åtminstone 14 inte sågs från Nabben.

ÖVRIGA ARTER

I Tabell 5 redovisas uppträdandet av samtliga arter uppdelat på 10-dagarsperioder. Här återfinns även medeltalet sträckare för perioden 1973–2015. Ungfågelsandelen för några utvalda arter presenteras i Tabell 2. Nedan ges kommentarer till enskilda arters uppträdande under hösten. Vid hänvisningar till häckfågeltaxeringar i olika länder refereras till Green m.fl. 2017 för Sverige, Fenger m.fl. 2016 för Danmark och Väisänen & Lehikoinen 2013 för Finland.

Andfåglar

Efter en långsiktig uppgång har antalet knölsvanar minskat klart de senaste sex höstarna. Då mediandatum inte senarelagts nämnvärt kan detta nog inte skyllas på att fler passerar efter räkningarnas avslutning. Dock övervintrar efterhand fler norr om Falsterbo då januariindex ökar i sjöfåglräkningarna (Nilsson & Haas 2016). Ungfågelsandelen var normal med 7 % (Tabell 2). Det nordvästeuropeiska beståndet av mindre sångsvan ökade fram till ett maximum på drygt 27 000 år 1995, men har sedan minskat till 21 500 individer 2005 (Rees & Beek-

man 2010). I Falsterbo har emellertid ökningen snarast fortsatt och höstens 374 sträckare ligger nära medel för de senaste sex åren. Ungfågelsandelen låg något under snittet i motsats till något över för sångsvan (Tabell 2). I samband med kyla och snöfall i början av november registrerades en massiv utflyttning av sångsvan. Som mest räknades 624 den 7:e vilket utgör den i särklass högsta dagssumman hittills. Totalt passerade 1 150 sångsvanar vilket kan jämföras med ett tidigare årsbästa på 452 från 2006. Även här är dock antalet som övervintrar i Sverige klart ökande (Nilsson & Haas 2016).

Majoriteten av de sträckande sädgässen utgjordes, liksom flertalet senare år, av den tundrahäckande rasen *rossicus*. Rimligen förklarar detta att siffrorna ökat igen efter en minskning 1990–2008. I samband med friska ostvindar i oktober blåste rekordantal av säd- och bläsgäss in till Falsterbo. Som mest räknades hela 2 780 sädgäss den 11:e vilket borgade för det nya årsbästa på 3 775. Nya rekordsiffran för bläsgås (2 410 ex) bokfördes samma dag, men även 1 370 den 16 oktober förtjänar ett omnämnande. Totalt räknades 7 900 vilket kan jämföras

TABELL 2

Ungfågelsandel (%) bland ett urval sträckare i Falsterbo 1986–2016.

Proportion of juveniles (%) among a number of migrants at Falsterbo 1986–2016.

	2015	2016	Medel Mean	Medel 86-90	Medel 91-95	Medel 96-00	Medel 01-05	Medel 06-10	Medel 11-16
Knölsvan	3	7	6	-	-	-	-	6	6
Mindre sångsvan	8	7	11	15	8	11	13	10	7
Sångsvan	0	11	9	6	6	12	11	12	8
Prutgås	2	31	13	19	17	8	12	6	17
Trana	13	7	13	25	21	11	10	12	11
Bredstjärtad labb	-	100	62	29	42	52	89	64	94
Kustlabb	11	50	55	55	68	57	62	45	44
Fjällabb	100	100	97	80	99	92	100	99	100
Dvärgmås	49	13	52	62	76	53	46	44	33
Silltrut	26	33	29	-	-	-	29	31	28
Tretåig mås	100	100	86	84	58	85	97	87	96
Skräntärna	29	14	15	15	15	12	17	11	18
Fisktärna	39	18	33	34	40	38	25	30	31
Silvertärna	37	31	37	26	40	39	38	36	43
Svarttärna	83	100	87	77	94	98	79	83	91

Ökningen av häckande grågäss i Skåne återspeglar sig även i sträcksiffrorna. Nabben 4 augusti 2016.
Foto: Bengt Grandin.

med ett tidigare årsbästa på 2 459 från 2014. Den signifikanta långsiktiga uppgången stöds av gåsinventeringarna (Nilsson & Haas 2016). I takt med den våldsamma ökningen av häckande grågäss har även Falsterbosiffrorna skjutit i höjden. En avmattning de senaste åren beror sannolikt på att fler gäss stannar kvar i Skåne till långt in på hösten. Även vitkindade gäss dröjer sig numera kvar i stora antal under senhösten, men här har sträcktoppen istället tidigare lagts generellt (Tabell 4). Totalt räknades knappt 215 tusen varav 31 500 passerade 2 november. Prutgäsen ökade kraftigt fram till sekelskiftet, men har sedan minskat något. Höstens 2 330 är den lägsta siffran sedan 1992 och uppenbarligen koncentrerades sträcket inte alls till Falsterbo. Trots detta ligger ungfågelsandelen på 31 % långt över medel (Tabell 2).

Efter en kraftig nedgång under 1990-talet har antalet gravänder ökat igen, och höstens 466 lig-

ger klart över medel. I Danmark har förekomsten under häckningstid gått ner sedan 1976 medan den verkar mer stabil i Sverige. Den signifikanta uppgången av antalet bläsänder är även väldokumenterad genom andfågelräkningarna (Nilsson & Haas 2016). Höstens 11 500 är dock snarast lågt för senare år. Snatteranden har ökat kraftigt i landet de senaste 20 åren, vilket speglas av en signifikant uppgång i Falsterbo. I samband med kylan i november bokfördes nya rekordsiffran 183 och som mest räknades 60 den 9:e. Bra går det efter sekelskiftet även för krickan, medan gräsanden inte visar någon tydlig trend. Även här satte snön i november fart på sträcket, med nya rekord i form av 1 380 den 5 november och totalsumman 2 656. Såväl stjärtand som skedand hade en bra höst och den långsiktiga trenden är positiv liksom i andfågelinventeringarna (Nilsson & Haas 2016). Lite märkligt minskar dock för närvarande flertalet

simänder utom gräsand och snatterand enligt häckfågelräkningarna i Sverige och Finland.

Januariindex för brunand har stigit kraftigt sedan 1987 (Nilsson & Haas 2016) medan arten minskat som häckfågel och i Falsterbo. Även viggen minskar långsiktigt även om januariindex har ökat sedan 1967 (Nilsson & Haas 2016). Även punkttaxeringarna visar på fler övervintrare, medan viggen minskar som häckare liksom såväl vid kusten som i inlandet i Finland (Hario & Rintala 2014, Vaisänen & Lehikoinen 2013). Ejderns uppgång fram till 1990-talet har följts av en relativt kraftig nedgång sedan dess. Den kraftiga väderrelaterade toppen 2014 följdes av fjolårrets 52 000. Vi får dock gå tillbaka ända till 1973 för att hitta en lägre siffra än höstens 36 000. Det finska Östersjöbeståndet har halverats sedan mitten på 1990-talet (Hario & Rintala 2014). Allmänt finns dock ännu ingen minskning i häckfågelindex från Danmark och januariindex i sjöfågelräkningarna är positivt (Nilsson & Haas 2016). Alfågels kraftiga minskning som över-

vintrare i Östersjön speglas även i de relativt låga siffrorna från Falsterbo. Sjöorren är den dykand som för närvarande ökar mest i Falsterbo även om 10 000 inte är så imponerande för senare år. Detta stöds av uppgångar i såväl september som januariindex (Nilsson & Haas 2016). Huvudpassagen är tidig och mediandatum har efterhand tidigarelagts till månadsskiftet augusti/september (Tabell 4). Minskningen hos svärtan har planat ut efter sekelskiftet och höstens drygt 400 ligger väl över medel. Sjöfågelräkningarna visar på en signifikant uppgång de senaste tio åren. Knipan minskar generellt vid Nabben i kontrast till kraftigt ökande januariindex i sjöfågelräkningarna i Sverige. Efter en minskning från 1970-talet till 1990-talet har antalet sträckande småskrakar ökat rejält även om höstens antal ligger under medel. Såväl antalet häckare i den finska skärgården som siffrorna i de standardiserade häckfågelinventeringarna i Sverige och Danmark har dock minskat sedan sekelskiftet. Dock finns en ökning i januariindex från sjöfågelräkningarna (Nilsson

Smålommen uppvisar en ökande trend. Nabben 29 augusti 2016. Foto: Bengt Grandin.

& Haas 2016). De fåtaliga storskrakarna minskar snarast, men liksom hos knipen övervintrar flertalet längre norrut.

Lommar – trana

Totalt 605 smålommar förstärker en ökande trend medan antalet storlommar låg strax under medel. Två svartnäbbade islommar överensstämmer med genomsnittet efter sekelskiftet medan vitnäbbad uteblev helt. Majoriteten av de sträckande islommarna utgörs av adulta fåglar. Samtliga tre doppingar har ökat efter bytet av sträckräknare 2001. Sträcksiffrorna visar på en långsiktig signifikant ökning för gråhäger och höstens 573 sträckare utgör nytt årsbästa med råge. Som mest räknades 93 hägrar 3 oktober. Uppgången är något mindre i häckfågelräkningarna från Sverige och Danmark. Även ägretthägern ökar markant och höstens 35 utgör även det en rekordnotering. Under 2015 häckade två par på Gotland och sannolikt något par i Småland (Wirdheim & Corell 2016). Det går

bra för de skånska projektstorkarna och de 48 som passerade Falsterbo utgör den tredje högsta siffran hittills. Antalet svarta storkar har trots årliga fluktuationer varit förhållandevis konstant under perioden. Höstens ensamma adulta fågel kan jämföras med ett genomsnitt på 1,4.

Den långsiktiga kraftiga ökningen för trana fortsätter i Sverige såväl som i hela norra Europa. Höstens 7 500 är dock inte så imponerande för senare år och antalet som blåste hit med ostvindarna i oktober var förvånansvärt lågt. Ungfågelsandelen på 7 % ligger klart under medel (Tabell 2).

Vadare

Bra sträckväder i augusti gav en förhållandevis god passage av adulta vadare (Tabell 5). Passagen av ungfåglar senare under hösten var däremot sämre sannolikt främst p.g.a. en dålig häckningssäsong på den ryska tundran.

Liksom i häckfågeltaxeringarna syns ingen tydlig trend för strandskatan, men årets 382

Antalet sträckande storlommar låg strax under medelvärde. Nabben 16 augusti 2016. Foto: Bengt Grandin.

utgör en bra siffra. De fåtaliga mindre strandpiparna har snarast blivit fler efter sekelskiftet och sju sträckare den 14 augusti utgör nytt dagsbästa. Passagen av större strandpipare har tidigare lagts signifikant under perioden (Tabell 4). Årssiffrorna har snarast ökat sedan sekelskiftet och höstens 1 250 förstärker trenden. De standardiserade häckfågelräkningarna visar på en ökning sedan 1998 och det samma gäller antalet häckare i den finska skärgården (Hario & Rintala 2014). Däremot har arten minskat klart i Danmark. Hela 1 519 ljungpipare har endast överträffats två gånger tidigare och uppgången är signifikant över hela perioden. Häckfågeltaxeringarna indikerar ett mer oförändrat bestånd i Sverige och Finland och förmodligen har flertalet av våra sträckare sitt ursprung längre österut. Sträckperioden är mer utdragen än för flertalet vadare (Tabell 5). Även kustpiparen hade ett bra år och relativt många sträckare i september–oktober antyder att häckningen gått förhållandevis bra. Tofsvipan har generellt minskat under pe-

rioden, men en viss återhämtning kan skönjas de senaste åren. I standardrutterna som inleds 1998 syns ingen tydlig minskning, liksom i Finland. I Danmark och Västeuropa fortsätter emellertid nedgången även de senaste tio åren.

Medan kustsnäppa och kärrsnäppa verkar ha fått ut en del ungfåglar var passagen av juvenila sandlöpare, småsnäppor och spovsnäppor dålig (Tabell 5). Totalt tio mosnäppor överträffas endast av 13 hösten 2010. Även fyra myrsnäppor är en bra siffra och trenden är ökande sedan sekelskiftet. Brushanen minskar snabbt som häckfågel i Norden. I Falsterbo, där majoriteten säkert kommer från Ryssland, finns däremot ingen tydlig trend och höstens siffra ligger klart över medel. En långsiktig minskning av antalet enkelbeckasiner syns även i häckfågeltaxeringarna i Sverige och Danmark. Däremot ökar antalet svagt signifikant i standardrutterna sedan 1998. En oväntad sträckare var den dubbelbeckasin som passerade med ett par enkelbeckasiner 2 september.

Myrspoven uppvisar en långsiktig ökning. Nabben 4 augusti 2016. Foto: Bengt Grandin.

Myrspoven visar en signifikant långsiktig ökning och årets höga siffra innehöll en hel del ungfåglar. Storspoven minskar generellt i Sverige, där kurvan för såväl de fria punktrutterna som standardrutterna pekar klart nedåt. Däremot förefaller de finska och danska bestånden vara mer stabila. I Falsterbo har antalet hämtat sig något de senaste två dekaderna. En tydlig ökning hos småspoven sedan sekelskiftet motsvaras av en uppgång i de standardiserade rutterna sedan 1998. Höstens 56 sträckare överträffas endast av 70 småspovar 2005. Såväl svartsnäppa som rödbena har varit långsiktigt stabila i Falsterbo medan gluttsnäppan ökat efter sekelskiftet. Frågan är hur stor andel som utgörs av svenska häckare. I Finland har rödbenan minskat signifikant sedan 1980-talet. I samma land har skogssnäppan ökat kraftigt medan grönbena och drillsnäppa om något minskat sedan 1980. Detta stöds av en allmän ökning hos skogssnäppan i Falsterbo och i standardrutterna sedan 1998. Däremot ökar även grönbena och drillsnäppa i

Falsterbo sedan sekelskiftet, i motsats till häckfågeltaxeringarna. Roskarlen uppges på senare tid ha minskat kraftigt som häckfågel i Sverige och i den finska skärgården var nedgången perioden 1986–2010 totalt 60 % (Hario & Rintala 2014). Majoriteten av sträckarna i Falsterbo, som ökat signifikant, utgörs emellertid sannolikt av tundrahäckare från Ryssland. Höstens förhållandevis höga siffra innehöll en stor andel juvenila. De fåtaliga smalnäbbade simsnäpporna uppvisar ingen tydlig trend. Däremot har den sällsynta brednäbbade simsnäppan ökat och är nu nästan årlig.

Måsfåglar – alkor

Endast sex ungfåglar av såväl bredstjärtad labb som fjällabb antyder att gnagarförekomsten på den ryska tundran varit sämre än normalt. Sedan vi lärde oss att bestämma ungfåglar på 1980-talet har ingen uppenbar ökning ägt rum utan antalen fluktuerar med gnagartillgången. Efter fjolårets bottennotering på nio räknades 28 kustlabbar,

Även småspoven uppvisar en långsiktig ökning. Nabben 8 augusti 2016. Foto: Bengt Grandin.

Fisktärnor på sträck förbi Nabben 23 augusti 2016. Foto: Bengt Grandin.

vilket även det ligger klart under medel. En normal ungfågelsandel på 50 % antyder att såväl gamla som unga labbar missade Falsterbo. Långsiktigt är arten stabil, men i Storbritannien har den nyligen satts upp på rödlistan efter en kraftig sentida nedgång (Holling 2016).

Fyra unga svarthuvade måsar har bara överträffats en gång. Arten är under invandring och under året konstaterades den första lyckade häckningen i Skåne (Bengtsson m.fl. 2016). Den långsiktiga ökningen av dvärgmåsar i Falsterbo speglar den kraftiga sentida uppgången i Norrland och Finland (Lammi 2010, Olsson 2013). Passagen var främst koncentrerad till början av november då nya dagsrekordet 605 räknades den 5:e. Detta gav en låg ungfågelsandel, då dessa kulminerar tidigare under hösten. Efter en tydlig nedgång har antalet skrattnåsar ökat sedan 1990-talet och arten ligger numera strax under de signifikant minskande. Höstens 7 700 är strax över medel och sträcktoppen var som vanligt tidig (Tabell 5). I Finland uppges antalet inte ha minskat under det senaste decenniet (Lammi 2010). De svenska häckfågeltaxeringarna visar fortfarande en svag nedgång medan en ökning ägt rum i Danmark de senaste tio åren. Däremot stöds uppgången för fiskmåsen sedan sekelskiftet av häckfågelinventeringar i Sverige och Finland, även om den inte är lika tydlig som i Falsterbo. Av höstens relativt höga siffra passerade en förhållandevis stor andel i november (Figur 5). Silltruten anses ha minskat kraftigt i Östersjön och i Finland var nedgången 17 % 2003–2013. Dock har ungproduktionen blivit bättre igen det senaste decenniet (Hario 2014). I Falsterbo utgörs emellertid silltrutarna främst av den längs Västkusten häckande rasen *intermedius*, vilken har ökat i sen tid liksom i Danmark. Höstens 194 sträckare ligger väl över medel sedan arten började räknas 2001, medan ungfågelsandelen på 33 % är strax över genomsnittet (Tabell 2). Av höstens tretåiga måsar passerade majoriteten som vanligt i söder.

Östersjöbeståndet av skräntärna verkar för närvarande vara i svag ökning efter en tidigare

kraftig minskning sedan 1970-talet. Under 2014 gav en heltäckande inventering 608 par (Lötberg 2015). Efter nykolonisering häckar arten på Saltholm sedan 2014 (*Fugleåret 2015*). I Falsterbo har arten trots stora årliga fluktuationer hållit ställningarna väl och höstens 21 sträckare utgör ett högt antal. Såväl fisk- som silvertärna finns numera med bland de signifikant ökande arterna. Båda har ökat kraftigt längs den finska östersjökusten sedan 1986 (Hario & Rintala 2014). Västvindarna i augusti gav återigen sträckssiffror långt över medel, med knappt 5 000 fisk- och 1 700 silvertärnor. Antalet fisktärnor bleknar jämfört med de drygt 16 000 som bokfördes 2014, medan siffran för silvertärna utgör nytt årsbästa. Som mest räknades 1 000 ”fisi” den 8:e och omräknat nya dagsrekordet på 747 silvertärnor 3 augusti. Ungfågelandelen på 18 % för fisktärna ligger klart under genomsnittet och även 31 % för silvertärna är lägre än medel (Tabell 2). Antalet småtärnor har minskat signifikant sedan 1970-talet, men höstens 79 utgör den högsta siffran sedan 2005. I motsats till övriga tärnor var antalet svarttärnor lågt (Tabell 5), men för denna art bokförs höga antal oftast i samband med lågtryck och sydostvindar. Det svenska beståndet håller ställningarna rätt väl (Wirdheim & Corell 2016), medan antalet häckare i Skåne minskat tydligt i sen tid.

Passagen av ”sillmular” var den sämsta på åtskilliga år och för sillgrisslan finns en signifikant minskning under perioden. Kanske handlar det om att färre häckare från Storbritannien och Norge väljer att övervintra i Östersjön. Tre tobisgrisslor ligger däremot över medel.

Duvor – hackspettar

Efter en kraftig nedgång för skogsduvan, främst under 1990-talet, har trenden vänt liksom i häckfågelinventeringarna i Sverige och Danmark. Höstens 14 500 överträffas endast av 15 360 hösten 1983. Som mest räknades 2 325 den 20 oktober, ett rätt sent datum. Generellt har dock en signifikant senareläggning av sträcket ägt rum under perioden (Tabell 4). Ring-

Tornseglaren minskar för närvarande i antal i Sverige. Nabben 2 augusti 2016. Foto: Bengt Grandin.

duvan har ökat mer eller mindre kontinuerligt under perioden. Höstens 780 000 överträffas endast av rekordsiffran 845 000 från 2013. Till skillnad från flertalet tättingar påverkades sträcket uppenbarligen inte direkt negativt av de dominerande ostvindarna. Som mest bokfördes 167 900 den 4:e och 87 500 den 20 oktober. Höga antal sedan sekelskiftet stöds av en signifikant uppgång i standardrutterna sedan 1998, medan ökningen startade tidigare i Danmark. Turkduvan är en av de arter som minskat signifikant i Falsterbo under perioden trots att häckfågelinventeringarna i Nordvästeuropa inte visar på någon tydlig nedgång. Förmodligen innebär detta att majoriteten numera övervintrar i Sverige, vilket dock motsägs av en signifikant nedgång i de svenska vinterindexen.

Tornseglaren minskar för närvarande i Sverige såväl som i Danmark och Finland. Sträcket i Falsterbo är oftast knutet till lågtryckspassager och det är tveksamt hur väl de inräknade siff-

rorna speglar populationsutvecklingen. Dock finns en allmän nedgång sedan sekelskiftet. Fyra jordugglor ligger över medel trots en dålig gnagarförekomst i Norrland. Ännu mer uppseendeväckande är emellertid att upp till 20 jordugglor stöttes innanför Nabben i oktober. Enstaka större hackspettar var ute och vände men något utsträck kunde inte konstateras.

Lärkor – ärlor

En signifikant ökning av trädlärkan sedan 1990-talet i häckfågelinventeringarna motsvaras inte av standardrutterna. Dock syns en motsvarande uppgång i sträcksiffrorna. Hur många som ses från Nabben är rätt väderberoende och sträcket missgynnades definitivt av de dominerande ostvindarna under oktober. Trots detta räknades hyfsade 1 158 sträckare. Sånglärkan är en bredfrontsflyttare som inte koncentreras påtagligt till Falsterbo, varför årssummorna fluktuerar en hel del. Höstens 2 627 ligger över

Trädvärken blir allt vanligare på sträck. Nabben 1 oktober 2016. Foto: Bengt Grandin.

genomsnittet trots ostvindarna. Långsiktigt är trenden negativ och något högre antal sedan sekelskiftet stöds inte av någon motsvarande uppgång i häckfågeltaxeringarna från Sverige, Danmark och Finland. Endast fyra bergvärkor bokfördes vilket speglar minskningen av det skandinaviska beståndet. Även spontanrapporteringen minskar trots fler aktiva ornitologer.

Ladusvalan minskade fram till 1990-talet men har sedan faktiskt ökat till samma nivå som på 1970-talet. Höstens förhållandevis höga siffra, drygt 35 000, speglar sannolikt ett gott häckningsutfall denna fina sommar. En motsvarande uppgång syns i häckfågelräkningarna i Sverige och Danmark, medan nedgången fortsatt i Finland. Långsiktigt minskar backsvalan signifikant men höstens 3 600 ligger faktiskt något över medel. Detta förklaras av bra sträckväder, sannolikt i kombination med en god ungproduktion. Ännu mer nattsvart ser det ut för hussvalan som fortsätter att tappa mark. Trots samma för-

utsättningar som de båda andra svalorna ligger höstens 3 900 klart under medel. Nedgången stöds av häckfågeltaxeringar i större delen av Nordvästeuropa, men orsaken till minskningen är oklar. Det känns inte som om en minskad tillgång på boplatser skulle vara någon huvudorsak och kanske är det förhållanden i övervintringsområdet i Afrika som spelar störst roll.

Tre utsträckande större pipvärkor överensstämmer med medel men utgör snarast ett för senare år lågt antal. En generell ökning i Sverige och Norge (Falkenberg m.fl. 2016) under senare år kan jämföras med en mer stabil förekomst på de Brittiska öarna 1990–2012 (White & Kehoe 2017). Endast sex fältpiplvärkor är endast en över bottennoteringen från 2014. Tyvärr finns inga tecken på att den långsiktiga minskningen skulle ha avtagit. En specialinventering i Skåne 2013 gav 33 sjungande hanar vilket kan jämföras med 42 dito 2008 (Olofsson 2014). Det blir intressant att se om de biotopförbättrande åtgärder

Antalet ängspiplärkor flukturerar kraftigt från år till år. Nabben 25 september 2016. Foto: Bengt Grandin.

som länsstyrelsen inlett får någon effekt. Arten minskar emellertid i hela Nordvästeuropa varför orsakerna kanske främst återfinns i övervintningsområdet i Sahelzonen. Efter en motsvarande kraftig nedgång är arten utgången i Danmark sedan 2012. Antalet inräknade trädpiplärkor i Falsterbo är klart väderberoende, vilket medför stora årliga fluktuationer. Liksom för flera andra tropikflyttare var siffrorna förhållandevis låga under 1990-talet, medan antalen nu faktiskt legat över medel sedan 2004. Detta gör att den nu kommit upp på listan över signifikant ökande arter. Höstens knappt 36 000 utgör en ny hög siffra. Som mest räknades 7 150 den 4 september. Trädpiplärkan minskar signifikant sedan 1975 enligt häckfågelräkningarna men ökar signifikant om man tittar på standardrutterna som inleddes 1998. I Danmark var beståndet stabilt 2005–2014 efter en tidigare minskning, medan nedgången fortsatt i Finland. Antalet sträckande ängspiplärkor fluktuerar rätt kraftigt men gene-

rellt syns en ökande trend sedan sekelskiftet. Efter rekordsiffran på 36 000 år 2015 räknades i år mer måttliga 15 000. Antalet hade säkert blivit högre om inte ostvindarna tagit över i oktober. Som mest passerade 7 060 den 1 oktober just innan vädret svängde. Häckfågelräkningarna pekar på en generell minskning i Sverige och Finland. I Danmark har emellertid nedgången planat ut de senaste tio åren. Totalt 23 rödstrupiga pipilärkor ligger klart under medel. Sträcket består främst av ungfåglar och fluktuationerna förklaras sannolikt främst av ett varierat inflöde österifrån. Arten är dock en av de som uppvisar den tydligaste nedgången i Falsterbo och minskningen syns även i spontanrapporteringen. Även skärpiplärkan uppvisar långsiktigt en tydlig minskning, men det verkar som om utvecklingen vänt de senaste åtta åren. Arten är för sparsam för att registreras i häckfågelinventeringarna, men i den finska skärgården har antalen ökat sedan 1986 (Hario & Rintala 2014).

Efter en uppgång till 1980-talet och en minskning under 1990-talet förefaller gulärlan, i likhet med flera tropikflyttande tättingar, öka igen för närvarande. Höstens 41 000 är dock inte så imponerande. Som mest bokfördes 5 770 sträckare 22 augusti. Häckfågeltaxeringarna visar en signifikant uppgång för den sydliga nominatrasen sedan sekelskiftet medan utvecklingen inte är lika positiv för den nordliga rasen *thunbergi*. I Danmark har beståndet ökat de senaste tio åren efter en tidigare kraftig minskning. Enligt Ottosson m.fl. (2012) utgörs ungefär 85 % av det svenska beståndet av den norrländska rasen *thunbergi*. Sannolikt är dock andelen lägre bland sträckarna i Falsterbo. Bortsett från tillfälliga nedgångar efter kalla vintrar fortsätter försärlans långsiktiga ökning. Höstens 507 utgör den högsta årsumman hittills. Den starka långsiktiga uppgången är inte lika uppenbar i de relativt låga siffrorna från häckfågelsinventeringarna. Fram t.o.m. 1990-talet visar sträcksiffrorna på en dyster utveckling för

sädesärlan. Därefter har antalen emellertid stigit något igen och höstens 1 752 ligger klart över medel. I Danmark syns till skillnad från i Sverige en ökning över hela perioden sedan 1976, medan beståndet varit mer stabilt i Finland.

Sidensvans – varfågel

Sträcktoppen för sidensvans inföll normalt 8 november. Drygt 2 700 ligger klart över medel (Tabell 5). En tendens till tätare invasioner i Falsterbo gör annars att arten generellt snarast ökat. Detta stöds av en signifikant ökning av vinterindex i såväl Sverige som Danmark samt häckfågelnindex i Finland och de svenska standardrutterna. En utsträckande strömstare 31 oktober utgör endast den fjärde under perioden. Järnsparven är en svårräknad art som helt klart ökat efter bytet av räknare 2001. I häckfågeltaxeringarna bryts dock en långsiktig nedgång av en signifikant ökning i standardrutterna sedan 1998. I Danmark fortsätter minskningen hela perioden, medan beståndet varit stabilt i

För första gången finns gransångare med i sträckprotokollet. Nabben 25 september 2016. Foto: Bengt Grandin.

Dubbeltrast på sträck över Nabben 12 oktober 2016. Foto: Bengt Grandin.

Finland. För första gången återfinns gransångare i sträckprotokollet. Av totalt 272 räknades 153 den 23 september. Arten är normalt nattsträckare men liksom för en del andra sådana fortsätter utsträcket ibland under dagen. Den långsiktiga uppgången för dubbeltrasten är uppenbar och stöds av häckfågeltaxeringarna i Sverige och Finland, medan arten minskat i Danmark. Höstens 2 425 ligger klart över medel. Samtliga övriga trastar var istället ovanligt fåtaliga (Tabell 5), vilket främst kan förklaras av dåligt sträckväder i oktober.

Efter en nedgång i samband med några kalla vintrar ökar skäggmesen för närvarande klart igen. Höstens utflyttning på 340 är den i särklass högsta hittills, mycket beroende på de 214 som räknades 20 oktober. På Öland uppträdde tidigare ej skådade antal stjärtmesar i samband med ostvindarna i oktober, medan endast 29 räknades från Nabben. Däremot fortsatte det kraftiga inflödet av ostliga talgoxar till Falsterbo. Totalt 5 270 överträffas endast av 6 145 hösten

2012. Som mest bokfördes nya dagsrekordet 2 380 den 26 oktober. Detta mediandatum ligger 14 dagar senare än medel, vilket stöder antagandet att fåglarna kom österifrån. Arten ökar långsiktigt främst i standardrutterna, medan en nedgång registrerats i Danmark. En kraftig passage av blåmes kulminerade redan den 27 september vilket visar att den utgjordes av svenska fåglar. Som mest räknades 36 100 den 1 oktober, en hög siffra. Långsiktigt syns en klar ökning och häckfågeltaxeringarna visar en motsvarande uppgång i Sverige och Danmark. Totalt elva utsträckande pungmesar ligger klart över medel. Trenden är snarast positiv även om antalet häckare minskat något i Skåne på senare år.

Varfågeln föder främst upp sina ungar med smågnagare. Arten är faktiskt den som efter fjällvråken visar bäst korrelation med de insamlade gnagarsiffrorna från Norrland (se nedan!). Normala 20 sträckare är därför mer än väntat ett bottenår. Varfågeln är för sällsynt för att omfattas av häckfågelräkningarna före standardrut-

ternas införande. Vinterindex för perioden visar dock inte någon signifikant trend i vare sig Sverige eller Danmark.

Kråkfåglar – pilfink

Mindre antal kringflygande nötkråkor sågs under flera dagar, främst i september, men endast tre bokfördes som utsträckande. Allmänt verkar invasionerna komma med allt längre mellanrum och trenden i häckfågelräkningarna är negativ. Generellt har kajan ökat signifikant i Falsterbo under perioden. Efter rekordsiffror 2013–2014 med 73 000 – 75 000 sjönk antalet klart. Höstens passage var emellertid utan tidigare motsvarighet och för första gången räknades över 100 000 sträckare. Det gamla dagsrekordet slogs tre gånger och som mest räknades 18 980 den 26:e och 17 390 den 30 oktober. Mediandatum 26 oktober ligger sju dagar senare än medel, vilket skulle kunna tolkas som att en del kajor från andra sidan Östersjön ingick. Det är i så fall lite svårt att förklara skillnaden från föregående höst, då båda dominerades av ostvindar i oktober. Generellt har mediandatum senarelagts signifikant under perioden (Tabell 4). I häckfågeltaxeringarna är ökningen störst i standardrutterna i Sverige samt i Finland, medan uppgången i Danmark endast omfattar de senaste tio åren. Långsiktigt har antalet råkor inte ökat i häckfågeltaxeringarna medan antalet sträckare minskat under perioden. Detta förklaras av att fler övervintrar, vilket stöds av signifikant ökande vinterindex. Kråkan är den art som uppvisar den kraftigaste nedgången i Falsterbo under perioden. Efter upp mot 13 000 på 1970-talet sträcker numera under tusen på en säsong och höstens 280 innebär den näst lägsta siffran någonsin. En signifikant nedgång återfinns också i siffrorna från häckfågeltaxeringarna i Sverige och Finland. Då även vinterindex rasat kan minskningen inte förklaras av att fler kråkor övervintrar. Det är därför svårt att hitta en övertygande förklaring till nedgången. I kontrast har beståndet i Danmark faktiskt ökat något långsiktigt.

Efter tre förhållandevis bra år har antalet starrar åter legat väl under medel de senaste två höstarna. Den långsiktiga utvecklingen visar på en kontinuerlig nedgång enligt såväl sträcksiffrorna som häckfågeltaxeringarna i såväl Sverige som i Danmark och Finland. En viktig orsak torde vara en minskad areal betesmark i landet. I Finland har nedgången planat ut sedan sekelskiftet, men någon sådan tendens finns ännu inte i de andra länderna. Fyra år i rad har nu utsträckande unga rosenstarrar bokförts och arten är på väg att bli årlig. Antalet sträckande pilfinkar har långsiktigt minskat och den är numera inte ens årlig. Häckfågel- och vinterindex i Sverige är relativt stabila medan utvecklingen varit mer positiv i Danmark.

Finkar – sparvar

Kategorin bo/bergfink uppvisar stora årliga fluktuationer som till stor del styr totalsumman sträckare enskilda höstar. Långsiktigt syns ingen tydlig trend, men generellt har antalen stigit efter sekelskiftet, vilket motsvaras av en signifikant ökning för bofinken i standardrutterna och i Danmark. Höstens knappt 500 000 är dock en av de lägre siffrorna i serien. Detta förklaras främst av att ostvindarna i oktober ledde till en sämre koncentration till halvön. Antalen i första halvan av september var snarast högre än normalt (Tabell 5) och generellt finns en klar tendens till ett tidigare mediandatum (Tabell 4). Då bergfinkarna ofta sträcker i tätare, mer sammanhållna flockar går det att uppskatta deras andel av det totala finksträcket. Sedan 2004 har vi för alla större sträckdagar skattat procentandelen bergfink i jämna tiotal. Omräknat slutade uppskattningen på 14 % av totalsumman för bo/bergfink, vilket ligger strax över medel. Bergfinkspassagen äger huvudsakligen rum i oktober varför andelen säkert blivit högre om inte ostvindarna dominerat denna månad. Uppenbarligen var bokollonskörden under medel vilket allmänt leder till att färre bergfinkar övervintrar. I Sverige liksom i Finland har arten minskat signifikant i häckfågeltaxeringarna.

Sträckande bergfinkar vid Nabben 29 september 2016. Foto: Bengt Grandin.

Totalt 15 gulhämplingar är en hög siffra. Långsiktigt ökar arten vilket förmodligen speglar den lilla skånska populationen. Grönfinkens tidigare signifikanta uppgång i Falsterbo (med maximalt 121 000 hösten 2006) stöds av motsvarande i såväl vinterräkningar som häckfågeltaxeringar i Sverige och Finland. Antalen rasade emellertid därefter rejält, främst som en följd av parasitinfektionen gultopp (*Trichomonas gallinae*). Ett motsvarande ras finns i häckfågeltaxeringarna från Sverige och Finland sedan 2006. Nedgången verkar tyvärr fortsätta och höstens 2 585 utgör det i särklass lägsta antalet någonsin efter fjolårets knappt 11 000. Båda påverkades dock negativt av de dominerande ostvindarna under sträcktoppen. Efter en svacka under 1980-talet har antalet sträckande steglitser stigit markant och för närvarande pekar kurvan brant uppåt. Höstens 6 485 utgör dock det lägsta antalet sedan 2007

p.g.a. de friska ostvindarna. Siffrorna från de svenska och danska häckfågeltaxeringarna är klart positiva medan antalet övervintrare inte gått upp signifikant. Arten ökar även klart i Norge (Falkenberg m.fl. 2016).

Frösättningen styr andelen övervintrande grönsiskor och de årliga fluktuationerna vid Nabben är förhållandevis stora. Långsiktigt syns emellertid en signifikant ökning, vilken stöds av de standardiserade häckfågelräkningarna sedan 1998 och de finska häckfågeltaxeringarna. Att totalsiffran hamnade under medel beror kanske delvis på ostvindarna, men det sena mediandatumet 17 oktober talar emot detta. Enligt häckfågelinventeringarna har hämplingen minskat i hela Nordvästeuropa utom i Finland. I Falsterbo registrerades den kraftigaste nedgången i slutet av 1970-talet. Antalen har varit mer konstanta efter sekelskiftet fram till en uppgång som inleddes 2012.

Antalet sträckande gråsiskor har ökat sedan sekelskiftet. Nabben 20 november 2016. Foto: Bengt Grandin.

Siffror över medel fem år i rad antyder verkligen att trenden skulle ha vänt. Den ovanligt sena sträcktoppen visar att arten inte påverkades lika negativt av ostvindarna som flera andra finkar. Vinterhämplingen uppvisar en kraftig långsiktig minskning i Falsterbo. Dock har också här nedgången planat ut det senaste decenniet och höstens 2000 ligger strax över medel. Majoriteten häckar i Norge och arten är för sällsynt för att omfattas av häckfågelinventeringarna. I Danmark visar vinterindex signifikant negativa värden. Trots stora årliga fluktuationer har gråsiskan ökat klart sedan sekelskiftet. Invandringen av den sydliga rasen cabaret har snarast kommit av sig enligt häckfågelräkningarna från Sverige och Danmark, så det är inte detta som förklarar ökningen. Den nordliga nomintrasen minskar snarast enligt häcktaxeringarna men de sena sträcktopparna visar att det huvudsakligen är denna som styr utvecklingen i

Falsterbo. Höstens 12 495 sträckare har endast överträffats 2005 och 2013. Som mest räknades 1 840 den 19 november och nya dagsrekordet 5 610 på räkningarnas sista dag. Bland gråsiskorna urskiljdes 15 snösiskor varav inte mindre än tolv observerades 20 november.

En bändelkorsnäbb noterades i augusti. Måttliga rörelser registrerades för såväl mindre som större korsnäbb. Dessa kulminerade programenligt 26 augusti respektive 20 oktober. Generellt så syns snarast en ökning för såväl större som mindre korsnäbb vilket speglas av signifikanta uppgångar i de standardiserade häckfågeltaxeringarna. Totalt fyra rosenfinkar ligger nära genomsnittet. Antalen i Falsterbo har inte minskat så tydligt sedan sekelskiftet till skillnad från en signifikant nedgång i häckfågelräkningarna. Inte heller ströfynden i Storbritannien har minskat sedan 1990-talet (White & Kehoe 2017). Domherrens uppträ-

Rastande snösparv på Falsterbonäset 22 november 2016. Foto: Bengt Grandin.

dande är invasionsartat med stora fluktuationer mellan åren utan någon tydlig trend. Höstens 425 ligger klart under medel. En del "tutande" fåglar antyder att östliga domherrar var inblandade, vilket stöds av en förhållandevis sen median. Häckfågelinventeringarna i Sverige och Finland visar på en långsiktig nedgång, medan en signifikant uppgång finns i de standardiserade räkningarna sedan 1998. Stenknäcken är huvudsakligen stannfågel, men de låga siffrorna i Falsterbo har ökat klart sedan sekelskiftet. Höstens 229 är den i särklass högsta siffran liksom 91 sträckare 13 oktober. I de standardiserade häckfågeltaxeringarna finns en signifikant ökning och även vinterfågelräkningarna visar en tydlig uppgång. Arten har också ökat i Norge i sen tid (Falkenberg m.fl. 2016). Endast sju lappsparvar förstärker den långsiktigt negativa trenden. Snösparven har fluktuerat en del, men en tydlig nedgång har ägt rum sedan

sekelskiftet. Höstens 15 är faktiskt den näst lägsta siffran i serien. Allmänt anses snösparven ha minskat i landet och standarddrutterna antyder en nedgång sedan 1998.

Gulspårven uppvisar en signifikant negativ trend över hela perioden och höstens 1 103 utgör den lägsta siffran sedan 2008. Häckfågeltaxeringarna pekar på en likartad successiv nedgång i Sverige och Danmark. I Finland är arten däremot mer stabil långsiktigt. Den svenska nedgången kan inte förklaras av att en större andel övervintrar, då även index från vinterräkningarna sjunkit liksom i Danmark. En möjlig förklaring är att arealen stubbåker vintertid minskat kraftigt i samband med en övergång från vårsådd till höstsådd. För ortolansparven följdes en uppgång till 1980-talet av en kraftigare minskning sedan dess. Höstens endast två sträckare utgör en absolut bottennotering som tyvärr förstärker denna trend. Den

sentida minskningen är slående inom hela det fennoskandiska utbredningsområdet och arten är snart borta som häckfågel söder om Norrland (Sondell 2015). Ringmärkningsåterfynd och följningar visar att de svenska ortolansparvarna sträcker mot sydväst och övervintrar i Västafrika (Fransson & Hall-Karlsson 2008, Sondell 2015). Vi vet att en olaglig jakt fortfarande förekommer i Frankrike, medan förhållandena i övervintringsområdet är dåligt kända. Sävparven har generellt minskat sedan 1970-talet, vilket stöds av en negativ trend i häckfågelräkningarna i Sverige, Danmark och Finland. Totalt 5 400 sträckare överträffas emellertid endast av 5 668 hösten 1976. Som mest räknades 1 022 den 26 september och 950 följande dag. En klar ökning i Falsterbo sedan sekelskiftet speglas dock inte av häckfågeltaxeringarna, vilket är lite svårt att förklara.

JÄMFÖRELSE MED SMÅGNAGARDATA

Många rovfåglar är mer eller mindre beroende av tillgång på smågnagare för att kunna föda upp några ungar. De mer eller mindre kraftiga gnagarfluktuationerna styr därmed i hög grad hur många juvenila som produceras. I Naturvårdsverkets nationella miljöövervakningsprogram ingår även standardiserad fjällfångst av smågnagare. Denna organiseras av Institutionen för vilt, fisk och miljö vid Sveriges Lantbruksu-

niversitet i Umeå. Verksamheten som tidigare drevs av Birger Hörnfeldt leds numera av Frauke Ecke: www.slu.se/institutioner/vilt-fisk-miljo/miljoanalys/miljoovervakning-av-smagnagare.

Aktiva fångstplatser är Stora Sjöfallet i Lule lappmark, Ammarnäs i Lycksele lappmark, Vindeln i Västerbotten, Vålådalen i Jämtland samt Grimsö i Västmanland. Från samtliga fem lokaler finns data från och med 2002 och från Vindeln och Grimsö ända sedan 1973. Man fångar vid två tillfällen per år, försommar och tidig höst. Jag har valt att använda data från försommaren, vilka bäst torde styra rovfågelsäckningen. Artsammansättningen är något olika med fjällämmlar endast på fjällokalerna och dominans av olika sorkarter. Jag har slagit ihop samtliga arter och adderat summan från olika lokaler för att få ett så generellt mått på gnagartillgången som möjligt. Ofta är förekomsten god över hela norra Sverige under utpräglade gnagarår, men samstämmigheten mellan lokalerna kan variera en hel del mellan enskilda år.

I Tabell 3 presenteras en jämförelse av samvariationen mellan de erhållna gnagarsiffrorna och antalet sträckande rovfåglar i Falsterbo samma höst. Dels en jämförelse med samtliga fem fångstlokaler 2002–2015, dels med data från Vindeln och Grimsö 1973–2015. Sedan 1986 åldersbestäms flertalet rovfåglar i Falsterbo och

TABELL 3

Jämförelse av årssummor med sorkdata insamlade på fem svenska lokaler av smågnagarövervakningen. NS = ej signifikant. * – *** = signifikansnivå. % anger förklaringsgrad.

V: Vindeln; G: Grimsö.

*Comparison of annual totals with rodent data collected at five Swedish sites by the Swedish rodent monitoring. NS = not significant. * – *** = significance level. % denotes degree of explanation. V: Vindeln; G: Grimsö.*

Art/Species	5 lokaler/sites 2002–2015		V + G 1973–2015	
Blå kärrhök	NS	21 %	NS	6 %
Blå kärrhök juv	*	34 %	NS	3 %
Fjällvråk	***	69 %	*	11 %
Fjällvråk juv	***	73 %	**	26 %
Tornfalk	NS	3 %	NS	0 %
Tornfalk juv	NS	10 %	NS	7 %
Stenfalk	NS	17 %	NS	0 %
Varfågel	*	30 %	***	25 %

Efter fjällvråken är varfågeln den art som uppvisar tydligast samband med smågnagarförekomsten. Knösen 2 november 2016. Foto: Bengt Grandin.

för tre arter har jag valt att jämföra antalet ungfåglar separat. Resultatet presenteras i form av signifikansnivå och förklaringsgrad. Den senare anger hur stor andel (i procent) av variationen i en variabel, här sträcksiffror, som beror på en förklarande variabel, här gnagarsummor.

Inte oväntat är fjällvråken den art som förefaller vara mest beroende av gnagare och sambandet blir ännu starkare om vi enbart jämför antalet sträckande juvenila. Detta trots att främst Grimsö, men sannolikt även Vindeln ligger utanför artens normala häckningsområde. Blå kärrhök visar ett signifikant samband endast om vi jämför antalet ungfåglar med gnagardata från åren 2002–2015. Intressant är den totala avsaknaden av samvariation med den längre serien från Vindeln och Grimsö. Detta trots att arten främst häckar i den norrländska skogsregionen. Uppenbarligen utnyttjas även andra bytesslag, sannolikt främst fåglar, för att föda upp ungarna. Huvuddelen av de tornfalkar som

passerar Falsterbo häckar sannolikt i Norrland och traditionellt har arten ansetts ha toppar under gnagarår. Denna studie antyder ju klart att detta samband är dåligt. För detta talar även årets rekordsiffra under ett generellt dåligt gnagarår. Anledningen till att stenfalken tagits med är att en del äldre häckningsstudier pekat på en bättre ungpåproduktion under gnagarår. Det svaga sambandet i vår jämförelse blir inte bättre om vi endast inkluderar de tre fjällokalerna. Något förvånande är varfågeln den art som efter fjällvråken uppvisar den tydligaste samvariationen (Tabell 3). Uppenbarligen är gnagare viktigare än andra födoslag, som fåglar och insekter, för ungpåproduktionen.

En motsvarande jämförelse av data från häckfågeltaxeringen med sorksiffrorna visar på störst samband för jorduggla följt av varfågel, fjällvråk, lavskrika, hökuggla och fjällabb. För blå kärrhök och tornfalk hittades inget samband (Green m.fl. 2016).

MEDIANDATUM

Den tidsmässiga passagen förbi Nabben varierar starkt mellan olika flyttare. Arter som t.ex. sparvhök och fiskmås har en utdragen passage som i princip varar hela hösten. I andra ändan återfinns de vars huvudpassage är inskränkt till några få dagar, typ vissa invasionsarter och adulta bivråkar. Ett sätt att spegla sträcktoppen är att tala om mediandatum, d.v.s. det datum då 50 % av årets sträck passerat. Man kan då t.ex. få en sträckordning för samtliga arter, rovfåglar etc. I dessa dagar talas det mycket om klimatförändring och det kan då vara intressant att se ifall fåglarna svarar på generella temperaturförskjutningar. Jag har därför med hjälp av Spearman Rank korrelation kontrollerat ifall det finns några konstanta förändringar av mediandatum under perioden 1973–2016. De arter som visar tydliga tendenser åt ena eller andra hållet presenteras i Tabell 4. Här framgår även hur många av de totalt 44 höstarna arten räknats på sträck. I vissa fall, som flertalet rovfåglar och vadare, skiljer sig den tidsmässiga passagen mellan adulta och juvenila fåglar. I detta sammanhang har dock endast artens samlade median använts. Nedan ges några kommentarer till de observerade förändringarna.

När det gäller arter som senarelagt sin sträcktopp finns det ett uppenbart samband. Det rör sig främst om kortflyttare vilka dröjer kvar längre hos oss efterhand som höstarna blivit mildare. Här handlar det sannolikt om att fåglarna inte är lika pressade av att komma iväg som tropikflyttarna, för att t.ex. hinna med ruggningen i vinterkvarteren. De kan i stället stanna kvar så länge det är någorlunda varmt och det finns tillräckligt med föda. I extremfall leder detta till att en del arter, som exempelvis sångsvan, gräsand och knipa, i högre grad väljer att övervintra norr om Falsterbo. Störst förändring uppvisar grågås, där mediandatum förskjutits från 21 september på 1970-talet till 20 oktober de senaste sex åren. Stora antal dröjer sig numera kvar i Skåne, där de under hösten främst livnär sig på spill från sockerbetsskörden. För flertalet arter handlar

det dock bara om en förskjutning på några dagar. Att gladan senarelagt sin sträcktopp förklaras åtminstone delvis av att andelen adulta (vilka sträcker senare) ökat på senare år. Detta gäller dock inte för blå kärrhök och ormvråk. De enda riktiga tropikflyttarna i denna grupp är fältpiplärka, sädesärla och hussvala. Möjligen skulle man kunna tänka sig att en högre andel andrakullar försenar sträcket för t.ex. hussvala och sädesärla. En udda art på denna lista är invasionsarten svartmes. Här har de oregelbundna utflyttningarna förskjutits från september under 1970 och 1980-talen till oktober därefter. Svartmesen har normalt endast en kull så det hela kan knappast förklaras av fler andrakullar. Möjligen skulle en förlängning av vegetationperioden kunna medföra att födan räcker längre år med en hög population. En annan möjlighet är att fåglarna efter sekelskiftet i högre utsträckning kommer längre österifrån, varför det tar längre tid för dem att nå Falsterbo.

I fallet med en tidigareläggning av sträcket är bilden mer splittrad (Tabell 4). Den mest uppenbara allmänna förklaringen är att sträcket startar efter det att häckningen slutförts. En tidigare häckningsstart, möjliggjord av en tidigare vår, skulle i så fall resultera i tidigare bortflyttning. I gruppen återfinns flera tropikflyttare. För en del sådana har man visat att det är viktigt att komma tidigt till vinterkvarteret för att ockupera ett territorium med god näringsstatus bl.a. för att ha tid att genomföra den energikrävande ruggningen. Detta möjliggör sedan att fåglarna kan återkomma tidigare på våren för att starta häckningen före konkurrerande individer/arter. Samma sak skulle även kunna gälla för vadare som lämnar häckplatsen tidigt för att flytta till näringsrika områden som Vadehavet. Här skulle det dock vara önskvärt att skilja på unga och gamla fåglar. Eftersom de adulta flyttar tidigare skulle ju faktiskt en tidigareläggning kunna spegla en minskande andel juvenila bland sträckarna. Störst förändring hittar vi hos större strandpipare, där mediandatum förskjutits från 29 augusti på 1970-talet till 16 augusti de se-

TABELL 4

Arter som uppvisar en tydlig senareläggning respektive tidigareläggning av höstens median-datum i Falsterbo 1973–2016.

Species showing an obvious positive or negative trend in autumn median date at Falsterbo 1973–2016.

Spearman Rank (r): * = $p < 0,05$, ** = $p < 0,01$, *** = $p < 0,001$.

Senarelagd median / Later median

Art/Species	r	år (n)/year (n)	sign
Mindre sångsvan	0,64	44	***
Grågås	0,57	44	***
Svartmes	0,56	29	**
Kaja	0,51	44	***
Snatterand	0,46	34	**
Bergand	0,44	44	**
Skogsduva	0,43	44	**
Sångsvan	0,43	44	**
Blå kärrhök	0,42	44	**
Smålom	0,41	44	**
Skäggdopping	0,41	37	*
Glada	0,37	44	*
Storskrake	0,35	44	*
Bläsand	0,35	44	*
Stenknäck	0,33	28	
Sädesärta	0,32	44	*
Skedand	0,29	44	
Trana	0,29	43	
Gräsand	0,29	44	
Ormvråk	0,28	44	
Fältpiplärka	0,27	44	
Svart stork	0,25	30	
Rödvingetrast	0,24	44	
Steglits	0,24	44	
Stjärtand	0,24	44	
Domherre	0,24	42	
Hussvala	0,23	44	
Pilfink	0,23	27	

Tidigarelagd median / Earlier median

Art/Species	r	år (n)/year (n)	sign
Sjöorre	-0,57	44	***
Större strandpipare	-0,56	44	***
Grönbenä	-0,55	42	***
Kustlabb	-0,52	44	***
Gravand	-0,51	44	***
Storlom	-0,49	32	**
Strandskata	-0,46	42	**
Mindre strandpipare	-0,45	29	*
Kanadagås	-0,43	35	*
Havsörn	-0,42	43	**
Kustpipare	-0,40	44	**
Drillsnäppa	-0,39	42	*
Duvhök	-0,39	44	**
Småspov	-0,37	42	*
Tordmule	-0,36	28	
Råka	-0,36	44	*
Skogssnäppa	-0,36	42	*
Trädpiplärka	-0,35	44	*
Mindre korsnäbb	-0,35	40	*
Ängspiplärka	-0,35	44	*
Kärrensäppa	-0,34	44	*
Fiskgjuse	-0,34	44	*
Skärfläcka	-0,34	42	*
Ladusvala	-0,31	44	*
Sillgrissla	-0,30	34	
Spovsnäppa	-0,29	43	
Brun kärrhök	-0,29	44	
Småtärna	-0,29	44	
Gråhäger	-0,29	44	
Gluttsnäppa	-0,28	44	
Tornfalk	-0,28	44	
Gulhämpling	-0,27	44	
Mindre skrikörn	-0,27	41	
Större skrikörn	-0,25	26	
Sparvhök	-0,25	44	
Vitkindad gås	-0,25	44	
Kricka	-0,24	44	
Backsvala	-0,24	44	
Bo/Bergfink	-0,24	44	
Mosnäppa	-0,23	28	
Skärpiplärka	-0,23	44	
Ängshök	-0,22	42	
Grönsiska	-0,21	44	

naste sex åren. Detta borde rimligen spegla en mindre andel ungfåglar bland sträckarna. Det samma gäller förmodligen även för t.ex. kärrsnäppa och kustlabb. Hos många andra vadare som grönbena, drillsnäppa och småspov sträcker dock de adulta redan i juni–juli innan bevakningen på Nabben startar. För kortflyttare som ängsbiplärka och sparvhök får man väl anta att även dessa följer ett fast tidsschema. Vi vet t.ex. att de adulta sparvhökarna avslutar vingruggningen före höstflyttningen. Det samma skulle då gälla för invasionsflyttare som mindre korsnäbb och grönsiska, där frösättningen tidigareläggs av mildare väderlek. Hos sparvhöken sträcker ungfågeln klart före de adulta varför en tidigare median antyder att häckningsframgången efterhand blivit bättre. Någon sådan uppenbar förändring syns emellertid inte i Tabell 1 och mediandatum för de olika kategorierna har inte heller förändrats signifikant, varför jag tror att sträckvädret snarast är viktigare för höstens ungfågelssandel.

En jämförelse kan göras med mediandatum från ringmärkningsdata insamlade av Ottenby fågelstation fr.o.m. 1972 (Hellström m.fl. 2016). Den art som uppvisar störst förskjutning där är sparvhök som tidigarelagt mediandatum med hela 16,4 dagar. I Falsterbo är motsvarande förändring drygt åtta dagar och förändringen är inte riktigt signifikant (Tabell 4). Eftersom olika ålderskategorier har skilda sträcktoppar i ordningen unga honor, unga hanar, adulta honor och adulta hanar är det lite svårt att förklara den allmänna tidigareläggningen av sträcket. Rimligen borde andelen ungfåglar öka vid en tidigareläggning. Ingen tydlig sådan förändring kan ses i Falsterbo där de juvenila alltid dominerat stort (Tabell 1). En möjlighet är att fler adulta övervintrar efterhand som vintrarna generellt blivit mildare, men detta är svårt att leda i bevis. Ringmärkningsdata från Ottenby visar också på en signifikant tidigareläggning av höststräcket hos tropikflyttande nattsträckare som göktyta, näktergal, röstjärt, buskskvätta, sävsångare, härmsångare, ärtsångare, trädgårdssångare och

törnskata (Hellström m.fl. 2016). Trenden är likartad för ett antal tropikflyttare till medan blåhaken istället passerar senare. Här finns dock ingen tydlig skillnad för trädpiplärka som tidigarelagt sträcktoppen i Falsterbo (Tabell 4). Bland kortflyttare har svarhätta tidigarelagt sträcket vid Ottenby och trenden är likartad för gransångare och grönsiska (liksom vid Nabben).

En signifikant senareläggning av sträcktoppen vid Ottenby återfinns för svart röstjärt, rödvingetrast, trädkräpar, blåmes och gulspurv. Rödvingetrasten finns med bland de som ligger strax under signifikans i Falsterbo (Tabell 4). Även blåmes och gulspurv sträcker vid Nabben, men här är tendensen till en senare median endast svag.

REFERENSER

- Bengtsson, K. 2014. Fiskgjusen i Skåne 2013. - *Anser* 53:2;16-21.
- Bengtsson, K. m.fl. 2016. Rara arter 2016. - *Anser* 55:4; 26-31.
- Björklund, H., Saurola, P. & Valkama, J. 2016. Breeding and population trends of common raptors and owls in Finland in 2015. - *Linnut-vuosikirja* 2015:40-53.
- Ehmsen, E. 2015. Havørnen i Danmark 2015. - *Fugleåret* 2015:190-192. DOF.
- Falkenberg, F., Reisborg, T., Myklebust, M., Winnem, A: M., Holtskog, T., Magnussen, J. H., Heggøy, O. & Ranke, P. S. 2016. *Fugleårene 2013 og 2014*:70-193. NOF.
- Fenger, M., Nyegaard, T., Jørgensen, M. F. & Vikström, T. 2015. Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark, Punkttællingsprogrammet 2015. - *Fugleåret* 2015:8-21. DOF.
- Fransson, T. & Hall-Karlsson, S. 2008. *Svensk ringmärkningsatlas*. Vol. 3. Naturhistoriska riksmuseet & Sveriges Ornitologiska Förening, Stockholm.
- Green, M., Lindström, Å. & Haas, F. 2016. *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling*. - Årsrapport för 2015. Biologiska institutionen, Lunds universitet.
- Green, M., Lindström, Å. & Haas, F. 2017. *Övervakning av fåglarnas populationsutveckling*. - Årsrapport för 2016. Biologiska institutionen, Lunds universitet.
- Hario, M. 2014. The occurrence of the nominate Lesser Black-backed Gull in Finland in 2003 and 2013. - *Linnut-vuosikirja* 2013: 24-31.
- Hario, M. & Rintala, J. 2014. Population trends of the archipelago birds along Finnish coasts in 1986-2013. - *Linnut-vuosikirja* 2013:46-53.
- Hellström, M., Ottvall, R., Andersson, A., Granholm, J., Waldenström, J. & Lindström, Å. 2016. *Fågelräkning och ringmärkning vid Ottenby 2015*. - Rapport Ottenby fågelstation. 48 pp.

Holling, M. 2016. Rare breeding birds in the United Kingdom in 2014. - *British Birds* 109:491-545.

Kjellén, N. 2016. Sträckfågelräkningar vid Falsterbo hösten 2015. - *Fåglar i Skåne* 2015:4-46.

Lammi, E. 2010. The occurrence of the Black-headed Gull and the Little Gull in Finland in 2008. - *Linnut-vuosikirja* 2009:28-35.

Lindberg, P. 2015. Projekt Pilgrimsfalk 2014. - SOF. - *Fågelåret* 2014:32-41.

Lötberg, U. 2015. Projekt Skräntärna 2014. - SOF. - *Fågelåret* 2014:43-47.

Nilsson, L. & Haas, F. 2016. *Inventering av sjöfåglar och gäss i Sverige - Årsrapport från 2015/2016*. Biologiska institutionen, Lunds universitet.

Novrup, L. 2016. Fiskeörnen i Danmark 2015. - *Fugleåret* 2015:193-194. DOF.

Nyegaard, T. 2012. Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 2011. - *Fugleåret* 2011:125-155. DOF.

Nyegaard, T. 2016. Projekt truede og sjældne ynglefugle 2013-17. - *Fugleåret* 2015:140. DOF.

Ollila, T. 2014. The status of the Peregrine Falcon in Finland - *Linnut-vuosikirja* 2013:10-13.

Olofsson, P. 2014. Fältpiplärkan i Skåne 2013. - *Anser* 53:2;6-15.

Olsson, C. 2013. Dvärgmåsen i Sverige 2012. - SOF. - *Fågelåret* 2012:43-49.

Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. 2012. *Fåglarna i Sverige - antal och förekomst*. SOF, Halmstad.

PECBMS. 2016. *Population Trends of Common European Breeding Birds 2016*. SCO, Prague. www.ebcc.info/pecbm.html

Rasmussen, L. M., Clausen, M. B. & Sørensen, I. H. 2016. Projekt Hedeheg 2015. - *Fugleåret* 2015:198-204. DOF.

Rees, E. C. & Beekman, H. 2010. Northwest European Bewick's Swans: a population in decline. - *British Birds* 103:640-650.

Ryttman, H. 2004. Fiskgjusen i Sverige - resultat av riksinventeringen 2001. - SOF. - *Fågelåret* 2003:81-90.

Saurola, P. 2015. Finnish Ospreys (*Pandion haliaetus*) 2014. - *Linnut-vuosikirja* 2014:18-31.

Sondell, J. 2015. Projekt Ortolansparv 2011-2014. - SOF. - *Fågelåret* 2014:49-55.

Stjernberg, T., Koivusarri, J., J., Nuuja, I., Ollila, T., Keränen, S., Ekblom, H., Laaksonen, T., Lokki, H. & Saurola, P. 2016. Population size and nesting success of the White-tailed Sea Eagle (*Haliaeetus albicilla*) in Finland 2013-2015. - *Linnut-vuosikirja* 2015:20-29.

Tyrén, H. & Hellström, P. 2016. *Populationsuppföljning av fjällvråk i Stora Sjöfallets nationalpark - Inventeringsrapport 2016*. NOF, NR.

Vaisänen, R. A. & Lehtikoinen, A. 2013. Monitoring population changes of land bird species breeding in Finland 1975-2012. - *Linnut-vuosikirja* 2012:62-79.

White, S. & Kehoe, C. 2017. Report on scarce migrant birds in Britain in 2014; Part 2: passerines. - *British Birds* 110:27-50.

Wirdheim, A. & Corell, M. (red.) 2016. Fågelrapport 2015. - SOF-Birdlife. - *Fågelåret* 2015:43-169.

SUMMARY

Since 1973 the Swedish Environmental Protection Agency has organised counts of the migration passing the southwesternmost point (Nabben) of the Falsterbo peninsula. From 2001 these counts are performed by two observers recording all species from dawn until 14.00 between August 1 and November 20. As far as possible the age is determined among raptors and some other larger species. Generally fine summer weather probably resulted in a good breeding result. On the other hand rodent numbers in northern Scandinavia was well below average affecting rodent specialists like Rough-legged Buzzard negatively. The autumn total of 2.2 million migrants is slightly above average, but the result varied quite a lot between species. Tropical migrants generally did well supported by dominating westerly winds during the first half of the autumn. From October persistent easterly winds resulted in a high concentration in some migrants but affected others unfavourably. For example the number of Wood Pigeons (780 thousand) was higher than the number of Chaffinch/Brambling (495 000) for the second time ever. After these followed the long-term increasing Barnacle Goose (215 thousand) and an all time high of 104 thousand Jackdaws. Among the raptors record numbers of Marsh Harrier, Common Kestrel and Hobby were counted, while Rough-legged Buzzard and Merlin did poorly. The number of European Greenfinches was the lowest ever. An irruption of Blue Tits in September was followed by another of easterly Great Tits in late October. Later high numbers of Redpolls were counted in the middle of November.

Tables 1-2 show the proportion of juveniles in raptors and some other species since 1986. This autumn's migration divided into ten-day-periods together with the mean 1973-2015 is depicted in

Table 5. Up to date information on trends and annual as well as daily figures can be found on the homepage of Falsterbo Bird Observatory: www.falsterbofagelstation.se/index_e.html.

The number of adult Honey Buzzards varies a lot between years due to wind conditions and this autumn's 5060 is well above average. Also the number of juveniles was good indicating a good breeding season (Tab. 1). The long time production of young seems to be stable and the general decrease is more likely due to habitat changes on the West African wintering grounds. Black Kite is doing well and 39 migrants is a new high figure. The proportion of juveniles is increasing (Tab. 1), most likely reflecting more breeding pairs in Sweden. A total of 3255 Red Kites is second only to last year's 3811 and the Swedish population is now in the order of 3400 pairs. A decreased proportion of juveniles in later years may indicate that the higher densities have resulted in fewer fledged young. A new daily high of 15 White-tailed Eagles was counted already on September 5. The total of 51 is another good figure, although numbers in late autumn were surprisingly low in spite of a cold spell in November. After a rather steep increase up until the turn of the century the number of Marsh Harriers leveled off. Thus this year's all time high of 1262 is somewhat surprising. A high number of adults indicate a high concentration to Falsterbo due to favourable winds, but a good breeding result is also obvious. The long-term trend in Hen Harrier is negative, with 243 below average. The median date has been delayed with seven days since the start in 1973 (Tab. 4).

More breedings are recorded in Finland in later years and it is likely that the Pallid Harrier is spreading westwards at the moment. This is also supported by more juveniles already in August. Numbers are increasing at Falsterbo and 45 migrants is the highest number so far. Apart from these four hybrid henxpallid harrier were recorded. Montagu's Harrier has fluctuated rather much during the period without a clear trend. Otherwise the species seems to be decreasing

over the whole of Northwestern Europe at the moment. The number of Goshawks has decreased since the turn of the century probably reflecting a negative trend in Fennoscandia. After two extremely good years in 2011-12 the number of Eurasian Sparrowhawks has now been comparably low four years in a row. The main reason this autumn is however the easterly winds in October, causing the birds to migrate higher and thus being harder to discover from Nabben. The highest daily total was 1425 as early as August 24. Since adults migrate later the comparatively early passage resulted in a fairly high proportion of juveniles (Tab. 1). The other common raptor, Common Buzzard, did better and close to 18 thousand is the highest figure for six years. Highest numbers were 4366 on October 4 and 2712 on November 3. This resulted in a normal percentage of juveniles (Tab. 1). After two good seasons in 2010-2011 the number of migrating Rough-legged Buzzards has been fairly low. In response to low rodent numbers in northern Scandinavia only 273 were counted with as few as 27 juveniles. The positive long-term trend in the Osprey seems to have slowed down somewhat in spite of 355 this autumn. A clear surprise was the new all time high of 2411 Common Kestrels with a maximum of 374 migrants on August 24. It is obvious that this species is not really dependent on rodents to raise young (Tab. 3). Most likely favourable winds concentrated birds to Falsterbo but it is clear that the breeding result must have been good. Like in Finland the long-term trend is positive. In contrast Merlin was surprisingly scarce in spite of a general increase. Another positive surprise was the record number of Hobbies. The new record of 143 migrants can be compared with the second highest of 116 from 1974. The long-time trend is stable with signs of an increase in later years, also seen in breeding census data. The Peregrine is increasing at Falsterbo, reflecting growing numbers in Fennoscandia. This year's 119 migrants is second only to 144 in 2012 and included the new daily high of 12 on September 11. Rarities included

the first Black-shouldered Kite ever, 2 Short-toed Eagles, 3 Spotted and 5 Lesser Spotted Eagles as well as 1 Gyr and 1 Red-footed Falcon.

The number of Mute Swans have been down the last six years and one likely reason is more birds wintering north of Falsterbo as in Whooper Swan. A cold spell with snow and frost in early November resulted in an impressive passage of 1150 Whooper Swans, of which 624 were counted on the 7th. The total of 374 Bewick's Swans is a comparably high figure. The proportion of juveniles is generally low in all three swans (Tab. 2). Most species of geese show a significantly positive trend reflecting increasing populations. A total of 215 thousand Barnacle Geese means that the steep increase continues. On the other hand Brent Goose had a poor season although the proportion of juveniles was fairly high (Tab. 2). Increasing numbers of Bean Geese in later years constitutes almost totally of the tundra-breeding subspecies *rossicus*. Strong easterly winds in October resulted in record numbers of Bean as well as White-fronted Geese. The passage culminated on October 11 with 2780 Bean and 2410 White-fronted.

Most unusual was an exceptional outflow of Mallards and Gadwalls in connection with the cold spell in early November. New daily highs are 1380 Mallards on 5th and 60 Gadwalls on 9th. The general increase seems to continue in Widgeon, Gadwall and Common Teal. More birds wintering north of Falsterbo may explain the general decline in Mallard, Common Pochard and Goldeneye. Also Tufted Duck and especially Scaup seems to be on the way down. After an increase up until the 1990:s the number of Common Eiders has decreased again, reflecting a sharp decline in the Baltic. Common Scoter is generally increasing although close to 10 thousand is not that impressive. The passage is generally earlier nowadays with a peak already in late August (Tab. 4). After several good years the number of Red-breasted Mergansers was below average. Divers as well as grebes seem to be doing generally well although this is probably partly

due to a better coverage since 2001. The 573 Grey Herons is the highest figure so far reflecting a steady increase. Also Great Egret is becoming more common. The 48 White Storks originate in the Swedish reintroduction programme, doing quite well at the moment. In spite of some fluctuations the long-term trend in Black Stork is fairly stable, with one migrating adult close to the average.

The marked increase of Common Cranes in Fennoscandia continues although numbers were not so impressive in spite of the easterly winds in October and 7 % juveniles is well below average. Generally good weather with westerly winds in August resulted in a good passage of waders, gulls and terns. On the other hand the migration of juvenile waders in September was generally below average. This resulted in low numbers in for instance Sanderling, Little Stint and Curlew Sandpiper, while Knot and Dunlin did comparatively better. There is no clear long-term trend in the the Oystercatcher. Plovers like Ringed, Little Ringed and especially Grey and Golden are doing well at the moment. The breeding on the Russian tundra seems to have been fairly good in Grey Plover, Bar-tailed Godwit and Turnstone, reflected by the number of juveniles in September. The general decrease in Lapwing shows signs of slowing down in later years. Ruff is clearly decreasing as a breeder in Northwestern Europe but the migrants at Falsterbo, breeding on the Russian tundra, are doing well. Whimbrel has increased since the turn of the century, while the decrease in Curlew continues. Among the Tringa-species Greenshank and Green Sandpiper seem to be doing generally well at the moment, while most other species are more stable.

The passage of juvenile Pomarine and Long-tailed Skuas was better than in 2015, although clearly below average (Tab. 5). Also 28 Arctic Skuas including 50 % juveniles is a low figure. Little Gull is increasing in Northern Fennoscandia reflected by more migrants at Falsterbo. The late passage dominated by adults included a new daily high of 605 on November 5. Black-headed Gull

shows a long-term decrease, although numbers have risen again in later years. The Common Gull shows a more continuous increase over the period. Most Lesser Black-backed Gulls at Falsterbo belong to the western subspecies *intermedius*, which is increasing along the Swedish west coast and in Denmark. The fairly low numbers in Caspian Tern have been rather stable over the period. After a poor passage the previous autumn numbers in Common and Arctic Terns were again high. Both species show a long-term increase in contrast to the rarer Little Tern. However a total of 79 Little Tern is a good figure in contrast to only 11 Black Terns. Significantly fewer Guillemots in later years may reflect a poorer influx of western breeders wintering in the Baltic.

The Stock Dove is doing well at the moment and 14 500 is only surpassed by 15 360 in 1983. Wood Pigeon shows a general increase over the whole period and 780 thousand is also the second highest number so far. The best day was October 4 with close to 168 thousand. The number of migrating Common Swifts fluctuates markedly, but a general decrease can be seen after the turn of the century. Four migrating Short-eared Owls is slightly above average in spite of few rodents up north. As in the breeding censuses Skylark numbers have decreased since the 1970:s, but show some recovery in later years. Woodlark was much more common in Falsterbo during the 1950:s, but after a long decline numbers have generally increased since the early 1990:s. Shore Lark is decreasing fast as a breeder in northern Scandinavia and only four migrants is a new low figure. Barn Swallow decreased until the 1990:s but has since then increased to the same level as in the 1970:s. The high number this autumn is most likely due to a good breeding season. Also Sand Martin did comparatively well but the negative long-term trend is obvious. The decline in House Martin is even steeper, but the reasons behind this is unclear. The population of Tawny Pipit has decreased to only 33 males in Scania in 2013, mirrored by a heavy decline in the low numbers at Falsterbo. Only three Richard's Pipits

is a low figure nowadays. The trend in Tree Pipit is positive at the moment and it has recently entered the list of significantly increasing species. Meadow Pipit has fluctuated fairly much but seems to be doing well right now. A total of 23 Red-throated Pipits is well below average and the trend is significantly negative. In Rock Pipit an earlier decrease seems to have halted in later years. Also Yellow Wagtail has done better this century after a previous decline. The Grey Wagtail shows a continuous increase and the total of 507 is the highest so far. A general decline in White Wagtail can be seen also in the breeding censuses.

A total of 2700 Waxwings is a good number and the trend is positive. Most thrushes did poorly and only the generally increasing Mistle Thrush occurred in good numbers (Tab. 5). Bearded Reedling is increasing again after a few cold winters. A new daily high of 214 on October 20 was impressive. In spite of record numbers of Long-tailed Tits in southeastern Sweden during the autumn only 29 were counted at Falsterbo. An early irruption of Blue Tits culminated with 36 100 on October 1. On the other hand the invasion of Great Tits was unusually late with a peak of 2380 on October 26. These were most likely primarily eastern birds blown in by the strong winds during the month. A total of 20 Great Grey Shrikes is good in a poor rodent year. The long-term increase in Jackdaw continues and for the first time over a 100 000 migrants were counted. The new daily high was 18 980 on October 26 and the median date has generally been postponed during the period (Tab. 4). The decrease of migrating Rooks is primarily caused by a higher proportion of wintering birds. All Swedish census data show a heavy decline in the Hooded Crow over the period, but the reasons behind this are far from clear. After a few better years the number of Starlings are down again indicating that the negative trend is not broken.

The highly fluctuating numbers of migrating Chaffinch/Brambling is the main factor governing the annual total at Falsterbo. Below 500 000 migrants means that this group was

beaten by Wood Pigeon for the second year in a row (Tab. 5). The main reason behind the low total is unfavourable easterly winds during most of October. Estimates of the percentage of Brambling on the good migration days resulted in a total of 14 %. The European Greenfinch increased markedly over most of the period. However since 2007 a sharp decline most likely caused by the parasite infection *Trichomonas gallinae*, has occurred. This years 2585 is in fact the lowest figure in the whole series. The increase in Goldfinch continues and the low number is most likely primarily due to the dominance of easterly winds during the migration peak. A general increase in the Eurasian Siskin is supported by breeding counts in Sweden and Finland. Linnet has decreased significantly since 1973, but the fifth good year in a row indicates that a recovery may be in progress. After a long decrease the number of Twites have been more stable during the last ten years. A heavy irruption of Redpolls occurred in November with a maximum of 5610 on the last day of the counts. Among these 15 Arctic Redpolls were separated. Both Common and Parrot Crossbills migrated in good numbers with peaks in late August and late October respectively. All three crossbills seems to be if anything increasing at the moment. Four Common Rosefinches is an average number in a decreasing species. Bullfinch is more or less irruptive, with this years figure well below average. A general increase in Hawfinch is supported by an all time high of 229. Most buntings seem to be declining with a general negative trend in Yellowhammer, Ortolan Bunting, Reed Bunting, Lapland Bunting and Snow Bunting. Reed Bunting has shown signs of recovery since the turn of the century, and this years 5400 is in fact the second highest in the series. All the other sparrows occurred in numbers well below average and only two Ortolan Buntings is the lowest figure ever.

A number of species are more or less dependent on small microtines to raise their young. In the Swedish rodent monitoring programme microtines have been caught in a standardized way

at a few sites in Northern Sweden for a varying number of years. It is thus interesting to see how well these figures correlate with the migration counts from Falsterbo (Tab. 3). Best correlation is found with Rough-legged Buzzard, which is obviously totally dependent on higher rodent numbers to be able to raise young. In contrast the connection does not seem to be as strong in Hen Harrier. This species is probably able to support microtines with other prey, most likely birds, to a higher degree. Somewhat surprising is the lack of connection between rodent number and the number of migrating Common Kestrels. This is strengthened by this years all-time high in a year with comparatively low rodent numbers. Interesting is also the strong connection in Great Grey Shrike, obviously more dependent on voles than the kestrel.

The temporal passage at Falsterbo varies quite a lot between species. One way to compare this is to talk about the median date, indicating when 50 % of the annual total has passed. In these days of climate change it is interesting to investigate if this migration peak is changing. Table 4 shows the species with the most obvious change towards a later or earlier passage over the 44-year period. One general explanation may be that short-distance migrants stay longer on the breeding grounds if temperature and food availability makes this possible, with Grey-lag Goose and Hen Harrier as good examples. In extreme cases the later passage may lead to a higher proportion spending the winter north of Falsterbo, as in Whooper Swan and Mallard. In tropical migrants an earlier breeding due to rising temperatures makes it possible to migrate earlier in order to secure a good winter territory and/or have time for the energy-demanding moult. Examples here are Osprey and Tree Pipit.

NILS KJELLÉN
 Biologiska Inst.
 Ekologihuset
 SE-223 62 Lund
nils.kjellen@biol.lu.se

TABELL 5

Sträcket i Falsterbo hösten 2016 uppdelat på dekader samt medel för perioden 1973–2015.

Migration at Falsterbo in the autumn 2016 divided in decades and mean 1973–2015.

	Aug 1	Aug 2	Aug 3	Sep 1	Sep 2	Sep 3	Okt 1	Okt 2	Okt 3	Nov 1	Nov 2	Totalt Total	Medel Mean
Knölsvan	15	42	0	50	52	43	58	3	31	26	49	369	614
Mi sångsvan	0	0	0	0	0	0	20	4	56	292	2	374	222
Sångsvan	0	0	0	0	0	0	0	6	6	1016	122	1150	181
Sädgås	0	0	0	0	0	0	164	3264	41	76	30	3575	221
Spetsbergsgås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	10	3
Bläsgås	0	0	0	0	0	0	558	6735	537	15	52	7900	649
Grågås	50	30	30	130	280	70	770	90	4396	920	250	7016	3907
Kanadagås	0	0	3	17	24	0	24	0	10	48	31	157	130
Vitkindad gås	40	670	0	500	6430	14990	61790	18880	47100	60500	3870	214770	39613
Prutgås	0	0	0	0	288	92	490	980	158	322	0	2330	10447
Gravand	187	222	43	4	4	0	0	0	0	6	0	466	412
Bläsand	3	90	300	1715	2350	960	1782	460	364	3520	10	11554	7373
Snatterand	0	0	1	0	0	0	1	0	35	146	0	183	16
Kricka	220	390	160	430	30	45	25	0	0	290	0	1590	991
Gräsand	0	5	5	0	0	2	17	10	139	2448	30	2656	400
Stjärtand	5	12	113	282	97	150	174	64	14	150	4	1065	962
Årta	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1
Skedand	0	18	8	42	24	46	31	15	3	113	0	300	182
Brunand	0	0	0	0	0	0	3	8	1	6	0	18	44
Vigg	7	3	22	12	32	12	3	212	244	402	15	964	442
Bergand	0	0	0	0	0	2	0	13	21	43	0	79	216
Ejder	1910	980	90	200	7790	3620	13290	3280	2050	2570	260	36040	93717
Alfågel	0	0	0	0	0	0	0	1	2	64	4	71	54
Sjöorre	1310	3130	1780	300	1350	150	210	60	410	1180	0	9880	4750
Svärta	29	14	3	0	5	2	4	3	43	316	0	419	276
Knipa	0	0	0	0	0	0	8	17	66	234	22	347	328
Salskrake	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	2	7	2
Småskrake	0	0	0	0	50	0	90	60	340	770	40	1350	1435
Storskrake	0	0	0	0	0	0	3	0	12	15	11	41	39
Smålom	1	2	5	28	33	47	90	54	42	257	46	605	359
Storlom	3	10	12	13	20	11	6	16	13	4	1	109	123
Svarthäbbad islom	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2	1
Skäggdopping	0	0	0	0	0	1	1	1	3	4	4	14	8
Gråhakedopping	0	5	0	0	0	3	2	0	3	11	6	30	21

FORTS.

TABELL 5 – FORTS.

	Aug 1	Aug 2	Aug 3	Sep 1	Sep 2	Sep 3	Okt 1	Okt 2	Okt 3	Nov 1	Nov 2	Total Total	Medel Mean
Svarthakedopping	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0
Ägrethäger	0	1	4	1	9	1	2	7	7	3	0	35	2
Gråhäger	72	181	42	59	50	5	125	3	22	12	2	573	169
Svart stork	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1
Vit stork	0	0	33	6	0	9	0	0	0	0	0	48	8
Bivråk	0	105	2816	2299	654	151	20	0	0	0	0	6045	6653
Brun glada	0	3	7	5	13	4	5	1	0	1	0	39	13
Röd glada	0	1	62	69	435	521	1095	284	516	207	65	3255	1133
Svartvingad glada	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
Havsörn	0	1	5	16	6	6	8	4	0	5	0	51	19
Örn	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1
Brun kärrhök	27	350	331	272	205	40	32	3	2	0	0	1262	646
Blå kärrhök	1	6	10	12	33	19	62	36	34	22	8	243	266
Stäpphök	0	1	13	20	10	0	1	0	0	0	0	45	6
Ängshök	0	1	5	1	0	0	0	0	0	0	0	7	8
Stängshök	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5	1
Duvhök	0	0	0	0	0	0	0	0	2	15	2	19	31
Spårhök	20	1658	3998	4846	5112	1559	2039	733	1588	329	39	21921	19740
Örnvråk	0	2	115	241	823	732	7722	1003	3157	3985	128	17908	14019
Fjällvråk	0	0	1	2	30	66	130	7	13	22	2	273	920
Mindre skrikörn	0	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	5	3
Större skrikörn	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	3	1
Fiskgjuse	14	107	86	96	46	3	3	0	0	0	0	355	266
Tornfalk	8	236	689	503	768	75	121	5	6	0	0	2411	654
Aftonfalk	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	2
Stenfalk	0	3	13	45	40	24	37	4	8	2	2	178	240
Lärkfalk	0	5	6	39	87	6	0	0	0	0	0	143	54
Jaktfalk	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
Pilgrimsfalk	3	10	24	17	26	7	11	4	8	9	0	119	42
Trana	15	0	0	87	965	495	5918	2	22	0	0	7504	2012
Strandskata	170	160	35	3	14	0	0	0	0	0	0	382	298
Skärfläcka	19	97	5	8	0	0	0	0	0	0	0	129	64
Mi. strandpipare	3	9	1	0	0	0	0	0	0	0	0	13	4
St. strandpipare	278	542	240	162	18	10	0	0	0	0	0	1250	1133
Ljungpipare	134	567	158	37	82	3	78	136	114	210	0	1519	680
Kustpipare	101	129	22	74	60	105	93	0	0	0	0	584	315
Tofsvipa	30	20	3	30	42	30	380	150	233	156	5	1079	607
Kustsnäppa	115	180	172	203	12	8	3	0	0	0	0	693	588

FORTS.

TABELL 5 – FORTS.

	Aug 1	Aug 2	Aug 3	Sep 1	Sep 2	Sep 3	Okt 1	Okt 2	Okt 3	Nov 1	Nov 2	Totalt Total	Medel Mean
Sandlöpare	10	1	0	6	5	1	0	0	0	0	0	23	67
Småsnäppa	15	23	37	13	0	1	0	0	0	0	0	89	97
Mosnäppa	0	7	2	1	0	0	0	0	0	0	0	10	3
Spovsnäppa	58	91	24	17	2	0	0	0	0	0	0	192	113
Kärnsnäppa	1930	1710	335	820	260	155	160	10	0	0	0	5380	5536
Myrnsnäppa	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2
Brushane	27	156	148	56	9	0	1	0	0	0	0	397	206
Enkelbeckasin	3	52	29	56	4	20	10	5	7	0	0	186	274
Dubbelbeckasin	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Rödspov	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	2	1
Myrspov	79	80	22	260	14	12	5	0	0	3	0	475	283
Småspov	44	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	56	20
Storspov	62	88	57	19	6	0	0	0	0	0	0	232	235
Svartsnäppa	4	27	10	16	0	2	0	2	0	0	0	61	69
Rödbena	94	83	30	10	0	0	0	0	0	0	0	217	195
Gluttsnäppa	51	122	38	20	4	6	0	0	0	0	0	241	180
Skogssnäppa	12	12	5	0	0	0	0	0	0	0	0	29	13
Grönbenä	148	84	5	2	0	0	0	0	0	0	0	239	102
Drillsnäppa	25	19	3	0	0	0	0	0	0	0	0	47	43
Roskarl	1	20	34	34	5	0	2	0	0	0	0	96	38
Smalh. simsnäppa	2	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	6	2
Bredn. simsnäppa	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
Bredstjärtad labb	0	0	0	0	0	0	1	0	0	5	0	6	8
Kustlabb	0	14	4	2	3	1	3	1	0	0	0	28	43
Fjälllabb	0	0	3	1	1	0	0	1	0	0	0	6	9
Storlabb	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
Svarthuvad mås	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	4	1
Dvärgmås	5	6	10	7	3	9	0	45	64	748	0	897	419
Skrattmås	636	2391	2016	437	420	137	737	138	149	549	58	7668	7429
Fiskmås	1362	2743	1031	237	556	255	317	224	172	1274	163	8334	3232
Silltrut	29	50	24	40	21	19	5	3	3	0	0	194	102
Tretåig mås	0	0	0	0	0	0	0	0	1	25	0	26	11
Skräntärna	3	9	8	0	1	0	0	0	0	0	0	21	10
Fisktärna	900	344	431	94	2	1	0	0	0	0	0	4930	2347
Silvertärna	424	66	11	2	1	9	0	0	0	0	0	1661	293
Fisk/silvertärna	3375	325	486	120	0	0	0	0	0	0	0	Omr.	63
Småtärna	43	25	10	1	0	0	0	0	0	0	0	79	79
Svarttärna	2	3	5	0	0	0	1	0	0	0	0	11	55
Chlidonias niger													

FORTS.

TABELL 5 – FORTS.

	Aug 1	Aug 2	Aug 3	Sep 1	Sep 2	Sep 3	Okt 1	Okt 2	Okt 3	Nov 1	Nov 2	Total Total	Medel Mean
Vitvingad tärna	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Sillgrissla	0	0	0	0	0	2	1	0	9	1	3	18	233
Tordmule	0	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0	5	46
Sillgr/tordm	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	Omr.	2
Tobisgrissla	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	3	2
Skogsduva	0	7	6	314	567	265	2614	6135	3898	625	91	14522	8335
Ringduva	0	0	0	0	0	0	326250	228720	201030	21930	1990	779920	290602
Turkduva	0	0	0	1	0	0	1	0	5	0	0	7	47
Gök	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Jorduggla	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	4	3
Tornseglare	0	6203	224	67	3	2	0	0	0	0	0	6499	6991
Trädläarka	0	0	0	0	6	358	445	260	73	15	1	1158	1258
Sångläarka	0	0	0	0	2	179	198	1511	653	83	1	2627	1789
Bergläarka	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	4	9
Backsvala	0	1966	1029	411	186	61	5	1	0	0	0	3659	3339
Ladusvala	0	3715	5542	10610	7310	6718	729	768	48	9	0	35449	24814
Hussvala	0	1370	1346	764	362	70	7	1	0	0	0	3920	4859
Större pipläarka	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	3	3
Fåltipläarka	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	6	26
Trädpipläarka	0	9595	9750	12210	3845	318	56	6	2	0	0	35782	24295
Ångspipläarka	0	0	0	176	188	6016	7140	792	278	24	235	14849	9852
Rödstr pipläarka	0	0	0	4	12	7	0	0	0	0	0	23	55
Skärpipläarka	0	0	0	3	20	11	4	0	1	0	0	39	35
Gulärla	30	10751	19965	9210	775	29	8	0	1	0	0	40769	38873
Citronärla	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0,5
Forsärla	0	2	7	114	93	132	50	71	29	5	4	507	201
Sädesärla	0	0	259	1065	179	140	52	49	8	0	0	1752	1226
Sidensvans	0	0	0	0	0	0	0	0	1000	1085	630	2715	1377
Strömstare	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
Järnsparv	0	0	0	49	35	140	256	25	20	9	0	534	133
Sibirisk järnsparv	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
Björktrast	0	0	0	0	0	0	0	200	930	50	80	1260	9881
Taltrast	0	0	0	0	0	30	63	10	0	0	0	103	1004
Rödvingetrast	0	0	0	0	0	0	0	738	738	2	0	740	4416
Dubbeltrast	0	0	0	0	0	0	303	1350	760	10	2	2425	543
Gransångare	0	0	0	0	0	272	0	0	0	0	0	272	-
Skåggmes	0	0	0	0	0	0	0	214	73	53	0	340	23
Stjårtmes	0	0	0	0	0	0	0	0	20	9	0	29	25

FORTS.

TABELL 5 – FORTS.

	Aug 1	Aug 2	Aug 3	Sep 1	Sep 2	Sep 3	Okt 1	Okt 2	Okt 3	Nov 1	Nov 2	Totalt Total	Medel Mean
Svartmes	0	0	0	0	0	17	20	0	0	0	0	37	637
Blåmes	0	0	0	0	570	49630	36400	1050	1640	240	0	89530	28832
Talgöxe	0	0	0	0	0	60	95	425	4160	530	0	5270	775
Pungmes	0	0	0	0	5	3	0	2	1	0	0	11	5
Varfågel	0	0	0	0	0	2	1	9	7	1	0	20	20
Nötkråka	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3	136
Kaja	0	0	0	0	0	0	2300	5320	81940	12314	2460	104334	36930
Råka	0	0	0	0	0	0	1071	647	1203	1144	204	4269	6340
Kråka	0	0	0	0	0	0	9	50	95	99	27	280	3118
Stare	0	1392	2000	2075	3885	2855	3190	24100	25215	11910	1130	77752	111706
Rosenstare	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0,5
Pilfink	0	0	0	0	0	0	0	0	7	0	0	7	234
Bo/bergfink	0	0	0	15565	7980	144200	173510	119000	28100	2250	3960	494565	813426
Gulhämpling	0	1	1	0	1	3	2	4	2	1	0	15	7
Grönfink	0	0	0	0	0	0	115	290	625	360	1080	2585	38685
Steglits	0	0	0	0	9	1226	480	1695	1214	378	1450	6452	3537
Grönsiska	0	0	0	680	2545	9055	2010	14430	1775	540	7450	38485	42539
Hämpling	0	0	0	0	91	6210	3290	15820	1310	310	250	27281	24349
Vinterhämpling	0	0	0	0	0	0	0	1050	443	224	280	1997	1921
Gråsiska	0	0	0	0	0	27	6	43	1339	1380	9700	12495	2461
Snösiska	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	15	2
Bändelkorsnäbb	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9
Mindre korsnäbb	20	286	846	103	82	150	10	19	5	0	0	1521	2874
Större korsnäbb	0	0	0	0	0	7	2	415	226	61	96	807	814
Rosenfink	0	0	1	2	1	0	0	0	0	0	0	4	5
Domherre	0	0	0	0	0	0	0	27	85	263	50	425	1017
Stenknäck	0	0	0	0	0	2	0	101	101	5	20	229	11
Lappsparv	0	0	0	0	0	3	0	2	0	1	1	7	15
Snösparv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13	2	15	146
Gulsparv	0	0	0	0	0	0	0	30	735	213	125	1103	2853
Ortolansparv	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	2	34
Sävsparv	0	0	0	82	97	3239	202	1596	139	16	29	5400	1585
SUMMA	14186	53860	57281	68664	58572	256315	659646	463288	422221	139528	36703	2230264	1789670